Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЙ:
ҚАМАРИЙ 1411 ЙИЛ
ЗУЛ-ҚАЪДА, 24-КУН.
ШАМСИЙ,
1370 ЙИЛ
ЖАВЗО, 18-КУН.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январда таваллуд топган | 1991 йил 7 июнь, жума, 107-сон | НАРХИ обуначига 7 тийин. сотувда 10 тийин.

Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг бешинчи сессияси олдидан

УЛКАН МАЪРАКА БОШИДА

СУҲБАТДОШИМИЗ: ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ КЕНГАШИ КОТИБИЯТИНИНГ БОШЛИҒИ, ЮРИДИК ФАНЛАР НОМЗОДИ О. Ҳ. ОЛИМЖОНОВ.

— Омон Ҳамидович, Котибиятнинг вазифасига асосан нималар киради?

— У Олий Кенгаш, унинг Раёсати, Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши комитетлари ва комиссиялари фаолиятини намунали уюштиришга хизмат кўрсатишни таъминлайди. Котибият таркибидаги бўлимларни санаб чиқишнинг ўзиёқ унинг иши қанчалик кенг, кўп, мураккаб, кўламли эканлигини кўрсатади. Булар — Олий Кенгаш комитетлари билан ишлаш бўлими, халқ депутатлари советлари иши масалалари бўлими, ҳуқуқ бўлими, хатлар ва фуқароларни қабул қилиш бўлими, ахборот, матбуот ва таржималар бўлими, умумий бўлим, молия-хўжалик бўлими.

Бироқ, бугун биз навбатдаги сессия арафасида суҳбатлашаётган эканмиз, Котибиятнинг ушбу тадбирни ўтказиш билан боғлиқ вазифалари ҳақида сўз бориши табиий. Ходимларимиз зиммасига Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши сессияларига, Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши Раёсати, Олий Кенгаш комитетлари ва комиссиялари мажлисларига ташкилий, ҳуқуқий, ахборий жиҳатлардан ва моддий-техникавий хизмат кўрсатиш вазифаси юклатилган. Улар тегишли ҳужжатларнинг лойиҳаларини ҳозирлашда қатнашадилар, зарур материалларни танлайдилар. Котибият сессия ҳужжатларини матбуотда босиб чиқаришга тайёрлайди, қабул қилинган қонунлар, қарорлар, фармонларни ижрочиларга юборади. Мен ўз вазифаларимизни қисқа қилиб ана шундай таърифлаган бўлардим.

— Сизларда жами неча киши ишлайди?

— Котибият бўлимидагиларни қўшиб ҳисоблаганда юз нафардан ортиқ. Шуниси яхшики, уларнинг аксарияти тажрибали ходимлар. Дейлик, Олий Кенгаш комитетлари билан ишлаш бўлимининг мудири Эрнест Эммануилович Чудновский, халқ депутатлари советлари билан ишлаш бўлимининг мудири Ёрқин Абдураҳмонович Йўлдошев ва бошқалар шулар жумласидандир.

— Сессияга тайёргарликни қачон бошлагансизлар?

— Бу саволга бир сўз билан жавоб бериш қийин. Ўзингизга маълумки, Олий Кенгаш ва унинг комитетлари фаолиятидаги энг асосий томонлардан бири қонун лойиҳаларини тайёрлаш ва қабул қилишдир. Бу ўта масъулиятли вазифанинг биринчи қисмини комитетлар ва Котибият бўлимлари махсус ишлаб чиққанларидан сўнг у Раёсатда тасдиқлангач, иш режаси асосида узлуксиз равишда олиб борилади. Хуллас, сессияга тайёргарлик бир неча ой олдин бошланади.

— Одатда муҳокамага тавсия этиладиган қонун лойиҳалари сессиягача қандай йўлни «босиб» ўтади?

— Ўзбекистон ССР Конституциясининг 107-моддасига мувофиқ қонун лойиҳаларини тақдим этиш ҳуқуқига эга бўлган идоралар ёки Олий Кенгаш комитетлари лойиҳаларнинг дастлабки хомакисини ишлаб чиқадилар. Бу хом ашё комитетларда кўрилиб, сўнгра депутатларга, Адлия вазирлиги, тегишли бошқа вазирликлар, Фанлар академиясининг дахлдор институтларига тарқатилади. Депутатларнинг фикр-мулоҳазалари ҳисобга олиниб, ҳар томонлама пухта тайёрланган лойиҳалар Олий Кенгаш Раёсатида кўриб чиқилгач, сессия муҳокамасига ҳавола этилади. Бу гал ҳам бешинчи сессияга киритиладиган аксарият қонун лойиҳалари комитетлар томонидан мутахассислар, бўлимларимиз ходимлари иштирокида пухта тайёрланди. Ҳамма комитетлар қўшма мажлисларда лойиҳаларни чиғириқдан ўтказишганини алоҳида таъкидламоқчиман. Шу тариқа қонун лойиҳалари ўзбек ва рус тилларида тайёр бўлгач, 500 нафар депутатнинг ҳар бирига юбориш учун кўпайтирилади. Бу ишда «Ўзбекистон» нашриёти, ижара асосида ишлаётган Тошкент полиграфия корхонаси, Тошкент «Китоб» нашриёт-полиграфия бирлашмасига қарашли босмахоналар, Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси ишлар мудирлиги босмахонасининг хизмати катта. Депутатларга сессия очилишидан ўн кун олдин тўққизта ҳужжат юборилди. Улар жойларга ўз вақтида етиб боришини Ўзбекистон ССР Алоқа вазирлиги алоҳида назорат остига олган.

— Анжуманга тайёргарлик даврида шахсан Сизнинг қўлингиздан неча бет қоғоз ўтади?

— Ким санабди дейсиз. Балки 300—400 бетдир, балки ундан ҳам кўпдир. Аммо шуниси аниқки, мен ҳамма ҳужжатларни бошдан-оёқ ўқиб чиқиб, ўз мулоҳазамни билдиришим шарт.

— Ҳозир ҳужжатлар фақат ўзбек тилида ёзиляптими?

— Ўзбек ва рус тилларида. Ўзбек тилидагисини русчага, рус тилидагисини эса ўзбекчага ўгирамиз. Бу ишда Котибиятнинг ахборот, матбуот ва таржималар бўлими мудири Зоҳид Нормуҳаммедов, Миракмал Миралимов, Ворис Воҳидов қабиқ истеъдодли таржимонларимизнинг ҳиссаси катта. Баъзан, ҳужжатлар кўпайиб кетганда, ЎзТАГдан, бошқа ташкилотлардан таржимонларни ёрдамга чақирамиз. Тажрибали мутаржимлар Аҳмад Аюпов, Собит Тоиров, Хайдарали Иброҳимов, Рихсивой Қосимов бизнинг доимий мададкорларимиз.

— Эшитишимча, ушбу сессияда овозларни илгаридек залда югуриб-елиб юрадиган ҳисобчилар эмас, балки компьютерлар санаркан, худди Кремлнинг Съездлар саройидаги каби...

— Бу ишда бизга Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов жуда катта ёрдам берди. Анжуман ўтадиган залга украиналик дўстларимиз ҳамда ўзимизнинг кибернетика институти ходимлари антиқа электрон-ҳисоблаш машинаси ўрнатишди. У Украина ССР Олий Кенгашининг мажлислар залида синовдан муваффақиятли ўтган бўлиб, Кремлдаги ўша сиз айтган машинадан ўн чандон афзал.

— Масалан, нимаси билан?

— У овозларни ҳисоблашдан ташқари яна бир неча юмушларни бажаради. Дейлик, депутатлар унинг ёрдамида ўтирган жойларида сўзга ёзилишади, исташса, сўзга ҳам ўша ердан чиқаваришади (ҳар бир пультга микрофон ўрнатилган), яъни илгаригидек микрофон олдида кутиб туришга эҳтиёж қолмайди. Сўзга чиққан киши ўзини таништириши шарт эмас: таблода шу заҳоти унинг исми-шарифи, округи екс эттирилади.

Ушбу машинанинг яна бир фазилати бор (биз бундан кейинроқ, депутатлар системасини пухта ўзлаштириб олишгач фойдаланмоқчимиз): муҳокамага қўйилган қонунларнинг у ёки бу моддаси матни ўзбек ва рус тилларида таблода ёзилиб туради ва унга ўзгаришлар худди шу таблода, яъни ҳамманинг кўз ўнгида киритилади.

Ҳозир мослама синовдан ўтказиляпти. Сессия арафасида мутахассислар депутатларни йиғиб, ундан фойдаланиш йўл-йўриқларини кўрсатиб беришади.

— Депутатларни кутиб олиш, жойлаштириш каби масалалар ҳам Котибият зиммасидами?

— Шундай. Улар асосан «Тошкент», «Россия» меҳмонхоналарида туришади. Эрталаб ва кечқурун шу қўноқхоналар қошидаги ресторанларда овқатланишади.

— Текингами?

— Нега энди? Пулга, албатта.

— Ҳойнаҳой улар учун арзон нархда...

— Асло. Ҳамма қатори.

— Сессия кунлари депутатга биттадан енгил машина бириктириб қўйиладими?

— Ҳозирча бизда бундай имконият йўқ. Улар гаражимиздаги навбатчи машиналардан фойдаланишади: сим қоқишиб, буюртма беришса бас (истаган пайтларида).

— Тиббий хизмат қандай амалга оширилади?

— Сессия пайтида махсус врачлар бригадаси навбатчилик қилади. Шунингдек тиббий-санитария бирлашмасининг энг яхши мутахассислари шифохоналарда уларнинг дардларига малҳам бўлишга шайланиб туришади.

— Депутатларга ноёб моллар сотиларкан-а?

— Асло. Бу миш-миш, холос.

— Демак, чек қўйилибди-да, олдингиларида сотилган-да, тўғрими?

— Нотўғри. Ҳеч қачон бундай иш қилинмаган. Лекин китоблар, дори-дармонлар, конвертлар, рўзномаю ойномаларни сотиш ташкил қилинади.

— Бир депутатнинг келиб кетиши қанчага тушади?

— Ўртача тўқсон сўмга.

— Сессиянинг ўзига-чи, қанча маблағ сарфланади?

— Эллик-олтмиш минг сўм атрофида.

— Москвада депутатларга СССР Олий Кенгашининг сессияси иш бошлаган куннинг эртасидан эътиборан ахборотномалар тарқатилади. Нега бизда бу иш қилинмайди?

— Чунки матбаа базамизнинг имкониятлари жуда чекланган. Лекин умид қиламанки, келажакда ишларимиз ривож топгач, бу иш албатта йўлга қўйилади.

— Ишингиз кўплигига қарамай, суҳбатга вақт ажратганингиз учун ташаккур, Омон Ҳамидович!

— Мен ҳам навбатдаги сессия мажлисларини, маърузалар, нутқлар, ҳужжатларни босиб чиқаришни аниқ-пухта, малакали ташкил этишда, Олий Кенгашнинг серқирра, масъулиятли, жўшқин ҳаётини, советлар турмушини, депутатлар фаолиятини бус-бутунича, изчил ёритишда «Халқ сўзи»га омад тилайман. Ахир у ҳам синовдан ўтаяпти, эл орасига дадил кириб бораяпти! Мен журналистнинг ўрни, бурчи, жавобгарлиги, рўзномани чиқаришнинг оғир, машаққатли жараёнини биламан. Омонлик бўлса, Олий Кенгашимиз нашрларига яқиндан кўмаклашиш ниятимиз бор.

Суҳбатдош:
Анвар ЖЎРАБОЕВ.

СССР ПРЕЗИДЕНТИ НОРВЕГИЯДА

ОСЛО, 5 июнь. (ТАСС махсус мухбирлари). Аввал хабар берганимиздек, 1990 йил Нобель тинчлик мукофотининг лауреати СССР Президенти М. С. Горбачев бугун Норвегия пойтахтига ташриф буюрди.

СССР ва Норвегия давлат байроқлари билан безатилган Форнебю халқаро аэропортида самолёт пиллапояси олдида совет раҳбари ва унинг рафиқасини Норвегия бош вазири Гру Харлем Брундтланд, Норвегия Нобель комитетининг раиси Франсис Сейерстед, Норвегия ташқи ишлар вазири Турвалд Столтенберг кутиб олдилар.

Кутиб олувчилар орасида СССРнинг Норвегиядаги элчиси А. Ф. Тишченко бор эди.

Норвегия мудофаа вазирлиги штабининг оркестри икки мамлакат давлат мадҳияларини ижро этди.

Франсис Сейерстед микрофон ёнига келади.

Жаноб Президент, дейди у, Сизни Ослода Норвегия Нобель комитети номидан табриклаш менга катта қувонч бағишлайди. Сизга 1990 йил Нобель тинчлик мукофотини берар экан, комитет Сиз ҳаммадан кўпроқ «совуқ уруш»ни тугатишга ва халқаро ҳамкорликда ишончсизликдан ишончга ўтишда кўмаклашганингизни тан олишга асосланди. Кимдир Совет Иттифоқи Президентига бу мукофотни бериш жуда дадил қадам бўлди, деб айтганди. Тўғри, эски муаммолар ҳал этилиши билан, улардан кейин янгилари пайдо бўлди. Шундай бўлиши ҳам керак эди. Янада тинчроқ яшаш йўли янги-янги вазифалар мунтазам равишда пайдо бўлиб турадиган мураккаб жараён орқали ўтиши керак. Лекин комитетимизнинг шунга имони комилки, Сиз бошлаган тинчлик жараёни ҳозирнинг ўзида катта натижалар берди ва у келажакда янги натижаларга эришиш йўлини очади. Ўтган йили сиз 10 декабрда мукофотни олиш учун кела олмаслигингиз ҳақидаги хабарни афсусланиб эшитгандик. Биз ўшанда долзарб ишлар Сизни ушлаб қолганини тушунамиз. Бугун эса келишга вақт топганлигингизни ва ҳозир ҳам

(Давоми учинчи бетда).

Швецияга амалий ташриф

СТОКГОЛЬМ, 6 июнь. (ТАСС махсус мухбири). СССР Президенти М. С. Горбачев бугун Швецияга амалий ташриф буюрди.

Пойтахт Арланда аэропортида М. С. Горбачев билан Р. М. Горбачевани Швеция бош вазири Ингвар Карлссон ва Ингрид Карлссон кутиб олдилар. Машиналар карвони аэропортдан Стокгольмга, Альфред Нобель кўчасига йўл олди. Совет Президенти Швеция пойтахтида бўлган даврда бу ерда унинг борғоҳи бўлади. Учрашувнинг эълон қилинган дастурига кўра, у Ингвар Карлссон билан музокаралар олиб боради, швед давлати бошлиғи қирол Карл XVI Густав билан суҳбатлашади.

ДАРВОЗА ОЛДИДАГИ ТЎҚНАШУВ

Навоий шаҳрида гўё тартибсизликлар бошланиб кетгани ҳақида овоза тарқалди. Аслида қандай ҳодиса рўй берди ўзи? Ўша тунда «Навоиазот» ишлаб чиқариш бирлашмаси дарвозаси олдида бир неча ишчи ва жамоат тартибини сақлаш вакиллари ўртасида низо келиб чиқди. Енгил автомобиль рулини бошқараётган милиция ходимларидан бири бурилаётиб мазкур корхона ишчисининг шу ерда турган машинасини туртиб юборди ва шикастлади. Ўзаро таънадашномлар аввалига сўкинишларга, кейин эса ёқалашишга айланиб кетди. Гувоҳлар изоҳ беришларига қараганда, калтаклашни биринчи бўлиб офицер Мингазов бошлаган. Тўқнашув пайтида унинг буйруғи билан резина сўйиллар ишга солинган, беш ишчи қаттиқ саваланган, улардан уч нафари касалхонага ётқизилган. Ҳодиса содир бўлган жойга тез орада шаҳар ва вилоят раҳбарлари етиб келишган.

Музокаралар олиб бориш натижасида тўқнашувнинг шунингдек тайёргарлик кўрилаётган митингнинг олди олинди. Бироқ бу пайтга келиб баъзи кишилар ўз иш жойларини ташлаб чиқишганди, рўй берган воқеадан норозиликларини изҳор эта бошлашди. Шаҳар маъмурлари носоғлом миш-мишларга барҳам бериш учун бўлиб ўтган ҳодисани элга ошкор қилишни лозим топишди. Махсус тузилган комиссия раиси О. К. Убайдуллаев маҳаллий телевидение орқали ўзбек ва рус тилларида сўзлади. Шаҳар аҳлини хотиржам бўлишга, тинчланишга даъват этди, корхона ҳудудида келиб чиққан тартибсизликлар далили устидан жиноий иш қўзғатилганлигини айтди. Терговни ваколатли маҳкамалар олиб боришаяпти. Ўз хизмат мавқеини суиистеъмол қилгани учун офицер Мингазов эгаллаб турган лавозимидан четлаштирилди. Кўнгилсиз воқеалар содир бўлишига йўл қўйган бошқа шахсларга нисбатан ҳам тегишли чоралар кўрилмоқда. Улар орасида ҳарбийлаштирилган соқчилик бошлиғи ҳам бор. У ўша дақиқаларда ишда маст ҳолатда бўлган. Шунингдек комиссия бирлашма раҳбариятига бош директор муовини Э. Типикинанинг эгаллаб турган лавозимига лойиқ-нолойиқмаслиги масаласини кўриб чиқишни тавсия этди.

Ёқа бўғишлар тафсилотини тергов аниқлайди. Ҳозирча можарога чек қўйилди, бироқ биз ижтимоий кескинлик кучайиб бораётган мана шундай дамларда ҳушёр бўлиш, ҳамма нарсани олдиндан сеза билиш нақадар муҳимлиги ҳақида обдон ўйлаб кўришимиз лозим бўлади.

К. БЕЛУГИНА,
«Народное слово» мухбири.
(«Народное слово» рўзномасининг 6 июнь сонидан).

ЎЗБЕКИСТОН СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНЛИ ТОШКЕНТ ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИ ИЛМГОҲИНИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ ДОРИЛФУНУНИГА АЙЛАНТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Иқтисодиёт фанини янада ривожлантириш, олий иқтисодий таълим даражасини ошириш ва республика халқ хўжалигини мутахассис кадрлар билан таъминлашни яхшилаш мақсадида:

1. Халқлар дўстлиги орденли Тошкент халқ хўжалиги илмгоҳи Тошкент давлат иқтисодиёт дорилфунунига айлантирилсин.

2. Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси (ўртоқ Э. С. Самандаров) мазкур қонунни рўёбга чиқаришга доир ташкилий тадбирларни кўзда тутувчи тегишли қарорни тайёрласин.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Президенти **И. КАРИМОВ.**
Тошкент шаҳри,
1991 йил 6 июнь.

КОМИТЕТ МАЖЛИСИ

6 июнь куни Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши Раёсати, бюджет ва молия масалалари комитетининг мажлиси бўлди.

Мажлисда Ўзбекистон ССРнинг «Давлат солиқ идоралари тўғрисида» низом лойиҳаси, Ўзбекистон ССРнинг «Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисида»ги кодексига ҳамда Ўзбекистон ССРнинг «Жиноят-процессуал кодексига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги қонуни лойиҳаси, шунингдек Ўзбекистон ССРда «Аҳолини иш билан таъминлаш» қонуни лойиҳаси муҳокама қилинди.

(ЎзТАГ).

ЖАМОАМИЗ ХАЙРИЯСИ

ИЛГАРИ хабар берилгандек, «Халқ сўзи» таҳрир ҳайъати жамоанинг бир кунлик маоши ва рўзноманинг бир сони учун ажратилган қалам ҳақини Жигаристон жабрдийдаларига хайрия этишга қарор қилганди. 6 июнь куни жамоамизнинг 1198 сўм миқдордаги бир кунлик маоши ва 600 сўм қалам ҳақи Ангрен маиший-турар-жой банкининг 00700752 рақамли махсус ҳисоб-китоб дафтарчасига ўтказилди.

Бу мўъжазгина хайрия фожиа туфайли бошига кулфат тушган, офатдан азият чеккан жигарпоралар дардига малҳам бўлар, уқубатларини бироз бўлса-да енгиллатар, бирор корларига бакор келар, деб умид қиламиз. Инсоний ва виждоний бурчимиз бир даражада адо қилингани бироз таскин беради.

ИШБИЛАРМОНЛАР, ИШ БОШЛАНГ!

Гулнинг олти япроғи — ишбилармонлик фаолиятининг олти тури, унинг олдида бахт-саодат ва фаровонлик рамзи бўлган лайлак тасвири... Ўзбекистон ишбилармонлари таъсис съездининг эмблемаси ана шундай. Съезд 6 июнь куни Тошкентда бўлди.

Республиканинг барча вилоятларидан ижарачи, кичик, қўшма ва хусусий корхоналарнинг юзлаб вакиллари биргаликдаги ҳаракат дастурини ишлаб чиқиш учун Ўзбекистон пойтахтида тўпландилар. Бир кун олдин Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов съезд қатнашчилари билан учрашди. Бу учрашув ваколатли анжуманнинг ўтишига шубҳасиз ўз таъсирини ўтказди.

Съезднинг амалий иши янги уюшманинг вазифаларини, унинг фаолияти стратегик йўналишларини пухта белгилаб олишга имкон берди. Қабул қилинган низомномада ишбилармонларнинг кенг миқёсли мақсадлари етарли даражада тўла тушунтириб берилган.

Ишбилармон кишилар иқтисодиётнинг эркин қисмини барпо этишга, истеъмол бозорини озиқ-овқат ва кундалик эҳтиёж моллари билан тўлдиришга, аҳолига хизмат кўрсатиш тармоқларини ривожлантиришга кўмаклашиш зарур деб ҳисоблайдилар.

Ташкилот комитетининг ҳамраиси, Ўзбекистон кооперативлари уюшмасининг раиси М. Қ. Жўраевнинг маърузасида таъкидланганидек, кооперативлар, кичик ва қўшма корхоналар, хусусий корхона эгалари республиканинг бозор иқтисодиёти изига тезроқ ўтишига ёрдам бериши лозим. Уюшманинг жойлардаги бўлинмалари дуруст ишлаши учун одамларга бинолар, иншоотлар, машина-ускуналарни эркин сотиб олиш, ижарага олиш ва фойдаланиш, ер ва бошқа табиат ресурсларидан қонунда белгиланган тартибда фойдаланиш имконини бериш зарур.

Съезд қатнашчиларининг нутқларида асоссиз равишда таъқиқлаб қўйишлар ишбилармонлик асосларига тўсқинлик қилиб, истеъмол бозорига салбий таъсир қилаётганлиги, пулнинг қадрсизланиши жараёнларини кучайтираётганлиги тўғрисидаги фикрлар такрорланди. Шунинг учун ҳозирги қийин даврда ишбилармон одамларнинг фаол ишлари нархнинг қимматлашишини тўхтатиб, республика аҳолисини озиқ-овқат ва халқ истеъмол моллари билан таъминлаши мумкин.

Анжуманда республика совет, хўжалик идораларига, давлат ва кооператив ташкилотларининг меҳнатчиларига, ишбилармонлари ва ижарачиларига мурожаатнома қабул қилинди. Унда Ўзбекистоннинг иқтисодий салоҳиятини мустаҳкамлаш учун биргаликда куч-ғайрат сарфлашга, мулкчилик, ер, корхоналар, ижара, кооперация ва ишбилармонлик тўғрисидаги Ўзбекистон ССР қонунларига оғишмай риоя қилинишига эришишга даъват этилган.

Ўзбекистон ишбилармонларининг биринчи съездида уюшманинг низомномаси тасдиқланди, уюшма кенгаши ва тафтиш комиссияси сайланди.

Низомномада таъкидланганидек, турли корхоналар (улар қайси соҳада ишлаётганидан қатъий назар) билан олди-сотди, ижара, суғурта, биргаликдаги фаолият хусусида битимлар тузиш ишбилармонлар уюшмасининг ҳуқуқидир.

Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши Иқтисодий ислоҳот ва маҳаллий ўзини ўзи бошқариш комитетининг раиси, республика халқ депутати Э. Н. Хўжаев Ўзбекистон ишбилармонлари уюшмасининг президенти, М. Қ. Жўраев уюшма раиси этиб сайланди.

Республика ишбилармонлари съезди ишида Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши раисининг ўринбосари В. И. Бугров, Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси раисининг ўринбосари Б. С. Ҳамидов, вазирликлар ва идораларнинг раҳбарлари қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

СУРАТДА: Ўзбекистон ишбилармонлари таъсис съезди қатнашчиларининг бир гуруҳи.

Ёрқин БОТИР олган сурат.

«Халқ сўзи»нинг хотира китоби

У АЙТМАГАН СЎЗ

Таниқли жамоат арбоби Орзи МАҲМУДОВ ҳақида ҳикоя

Мен кўрмаган бахтни кимдир кўражак,
Мен айтмаган сўзим айтажак кимдир.
Абдулла ОРИПОВ.

Бу одам ҳақида афсоналар тўқилган эмас. Чунки у ҳаётга яшиндай чақнаб келиб, шамдай сўниб кетмади. У қатор йиллар давомида уч вилоятни бошқарган бўлса-да, ҳеч жойни титратгани, ҳеч кимни қўрқитганн ҳам йўқ. Умрини оддий бир инсон каби ҳалол-покиза яшашга, одамларга кўпроқ яхшилик қилишга интилиб ўтказди. У қачон, қаерда, қандай юксак лавозимни эгалламасин, ишга ҳамиша пиёда бориб қайтарди. Турар жойи доимо шаҳарнинг оддий маҳаллаларида, одамлар орасида эди. Бинобарин, уйининг эшиклари ҳамиша кексаю ёшга — ҳаммага бирдек очиқ эди. Кишилар уни мансаби туфайли қўрқув ёки мажбурият боис эмас (қўрқувга асосланган ҳурмат бўлганлигини ва борлигини ҳам эътироф этмай иложимиз йўқ), чинакам инсонийлиги учун эъзозлашар, севишарди. Бу ҳақиқат ҳужжатларда, мажлислар баёнида аксини топган-топмаганини билмадик, аммо қалбининг қатларига мангу ўчмас қилиб битилди.

Шу боис биз кўпроқ ҳужжатларни нари қўйдик (гарчанд уларда ҳам бир олам маъно, бутун бир тарих мужассам), тириклар хотирасининг саҳифаларига назар ташладик, уларнинг айтилмаган бобларини, ёзилмаган лавҳаларини жонлантиришга интилдик. Мана шулардан бири.

Эллигинчи йилларнинг охири. Ёз. Самарқанд.

Одмигина кийинган эллик ёшлардаги киши ва жиккак ўспирин кунботар чоғи шаҳарнинг боғларга туташ томонидаги ҳовлилардан бирининг дарвозаси ёнига келишди. Биринчиси анча иккиланиб, ўйланиб турди. Сўнгра дарвозани ботинқирмайгина тақиллатаркан, ўспиринга қараб: «Қандай бўларкин-а, ноқулай-да...» деб қўйди. Дарвозани қирқ ёшлар чамасидаги аёл очди.

— Орзи аканинг ҳовлилари шуми?

— Ҳа, шу.

— У кишининг ўзлари йўқмилар?

— Ҳализамон келиб қоладилар. Мен оилалари бўламан. Қани, ичкарига киринглар.

— Қандай бўларкин... Биз, яхшиси, ишхоналарига...

— Киринг-киринг, тортинманг, келинг, ука...

Ўспирин ичкарига қадам босар экан, боя тоғаси «Орзи ака обкомни биринчи секретари, бутун областнинг каттаси» деган гапга унча ишонмади. Бундай катта одам бунақа оддий ҳовлида яшамаса керак...

Ўзини «Холидахон» деб таништирган хушмуомала, хушсурат аёл дастурхон ёзди. Чой дамлади. Ўспирин ўзича кулиб қўйди. «Тоғам мени лақиллатган. Обком котибининг хотини қишлоқдан келган икки мусофирга чой дамлармиди...»

Кўп ўтмай дарвозадан барваста қоматли, кўркам одам кириб келди.

— Ассалому алайкум! Э-э, меҳмон бор-ку.

— Ассалому алайкум, Орзи ака, — деди шоша-пиша ўрнидан турган боягиларнинг каттаси ундайсиз ҳолатда.

— Ва-алайкум ассалом. Хуш келибсиз. Қани, ўрнингизга ўтиринг.

— Раҳмат, Орзи ака. Айбга буюрмайсиз, қора тортиб келдик. Шаҳарда бошқа борадиган, танийдиган кишимиз йўқ.

— Жуда яхши қилибсиз, — деди Орзи ака очиқ чеҳра билан.

Меҳмонни илгари қаерда кўрганини дарров эслади.

«У одамларни яхши билар эди, — деб хотирлайди ўша пайтлар вилоят касалхонасининг бош врачи бўлиб ишлаган Агалар Григорьевич Григорьян. — Ҳар бир районнинг илғор, меҳнаткаш кишилари номларини эсида сақлар, уларнинг саломатлиги, қувонч-ташвишларини муттасил суриштириб турарди».

Ошдан сўнг гурунг қизиди. Гап айланиб ташриф муддаосига тақалди.

— Жиянчани ўқишга олиб келгандим. Ўқийман, деб ҳоли жонимга қўймади. Етим, кўнгли ўксимасин, деб юра қол, дедим. Ўзи лекин зеҳни ўткир. Шаҳарга келсак... На таниш, на билиш... Ҳужжатни қаерга топширишниям билмаймиз. Ётоқхонаси қаерда бўлса...

— Дорилфунун бу ерга яқин, эртага эрталаб кўрсатиб қўяман. Ётоқхонани эса излаб овора бўлмасин. Шу ерда тураверади.

— Йўғ-е, Орзи ака, сизни ташвишга қўйиб...

— Ташвишланадиган жойи йўқ. Мен ҳам етим ўсганман. Талабалик машаққатиниям яхши биламан...

Шу таклиф жиккак ўспирин обком котибининг уйида «ижарачи» бўлиб, у билан бир дастурхондан нон еб, бир қозондан овқатланиб, беш йил ўқиди.

Ўша йигит ҳозир Самарқанддаги илмгоҳлардан бирида ишлаяпти. Фан номзоди.

Орзи ва Холидахон турмуш қурганларидан сўнг ҳадеганда фарзанд кўравермадилар. Ёлғиз ўсган, етимлик ғуссасини татиган Орзи эса болаларни жон-дилдан севарди. Ўрта мактабни битирибоқ ўқитувчиликни ихтиёр этганининг боиси ҳам шу муҳаббат билан боғлиқ эди. 1929 йилдан бошлаб аввал ўзи туғилиб ўсган Қорадарё районида, сўнгра Булунғур, Жомбой туманларида ўқитувчилик қилди. Жомбойда халқ маорифи бўлими мудири, райижроком раиси бўлди.

Етимлар, кўп фарзандли оилаларда туғилган болаларга у алоҳида меҳр, ғамхўрлик билан қарар, чунки сағирлик бола кўнглини нечоғлик ўкситишини яхши билар эди. Унинг хонадони ўқитувчилик қилиб юрган дастлабки пайтларидан бошлаб, орадан кўп йиллар ўтгач, ўзи етти фарзанднинг отаси бўлгандан кейин ҳам ҳамиша етимлар, ёрдамга, ғамхўрликка муҳтож ёшлар билан гавжум эди. Унинг меҳридан баҳраманд бўлган, дастурхонидан нон еб улғайган ўспиринлар орасида бугун профессорлар, шифокору инженерлар, эндиликда ўзлари пиру бадавлат қариялар бор. Биз улардан ҳеч қайсисининг исми шарифини келтирмадик. Сабаби — Орзи Маҳмудов тириклик чоғидаёқ бу ҳақда гапиришса, буни салгина бўлса-да таъкидлаш, бўрттиришга уринишса, астойдил хафа бўларди. Чунки у бунга оддий ва одатий ҳол деб қарар, худди шундай бўлиши керак, имкони бор киши иложсизга кўмак бериши ҳаётнинг муқаддас қонунига айланиши лозим, деб ҳисобларди.

1943 йил 18 майда Орзи Маҳмудов Самарқанд вилоятининг Пахтакор (ҳозирги Пахтачи) район партия комитети биринчи секретарлигига сайланди. Бу вазифада тўрт йил ишлади. Мана, орадан сал кам ярим аср ўтгач, биз Пахтачида тасодифан дуч келган биринчи одамдан:

— Сиз Орзи Маҳмудов ҳақида эшитганмисиз? — деб сўрадик.

У киши район ижтимоий таъминот бўлимида ишлар экан.

— Албатта, — деди у самимий жилмайиб. — Отам у киши билан бирга ишлаган. Ҳозир ёшлари 83 да. Ҳалоллик, тантилик, одамгарчилик бобида Орзи Маҳмудовга тенг келадиган кишини кўрганим йўқ, дейдилар...

Дарвоқе, тантилик. Танти одамнинг иши ўнгидан келади, дейишади.

Самарқанд вилоят партия комитетининг қишлоқ хўжалиги бўйича котиби, вилоят совети ижроия комитети раиси (1946—1950 йиллар) бўлиб ишлаган уч-тўрт йил мобайнида унинг номи жумҳурият миқёсида тилга тушди. Шу боис 1950 йил 10 январда Қашқадарё вилоят партия комитетининг биринчи котиби этиб сайланди.

Тинч қурилиш йиллари, тикланиш, бунёдкорлик шиддати авжига минган пайтлар. Ёш раҳбар кенжатой вилоятнинг нурли истиқболига комил ишонч, ғайрат-шижоат билан ишга киришди.

«Ленин йўли» рўзномасининг 1977 йил 2 ноябрь сонида босилган «Халқ орзусига туташган Орзи» сарлавҳали мақолада шундай сатрлар бор: «Уни республикамизнинг ҳамма жойида яхши билишар, чексиз ҳурмат қилишарди. Унинг қадами теккан жойда ўзгача салобат пайдо бўлар, изи албатта қолар эди. Самарқанд областининг аввалги чегараси — Зоминдан Жиззахгача, у ердан Форишгача, Қорақишлоқ, Бахмал, Ғаллаоролгача, нарёғи Зирабулоқ ва Зиёвуддингача, хуллас, жўшқин Зарафшон қирғоқларидаги шаҳар ҳамда қишлоқларда эътибори чексиз эди. Унинг излари поёнсиз Қашқа воҳасида, қорақалпоқ заминида — Орол соҳилларида ўчмас бўлиб қолди».

Ҳақ гап. Чиндан ҳам қаерда бўлмайлик: Қашқадарёдами, Қорақалпоғистондами, Самарқанд, Жиззах вилоятларидами — уни меҳр-муҳаббат билан эслагувчи юзлаб одамлар билан суҳбатлашдик, муборак, нурли изларига дуч келди.

Дарвоқе излар... Улар ҳар хил. Мустабид ҳукмдорлардан қонли излар қолган. Социалистик тузум шароитидаги айрим катта-кичик раҳбарлардан сохта пешқадамлик, кўзбўямачилик ва ғирт ёлғон эвазига ошириб-тошириб юборилган режаю мажбуриятлар қолган ҳоллар ҳам бўлди. Уларни ҳам эслашади. Эслаб, маъюс жилмайиб қўяди бошига қилич келганда ҳам андишани унутмаган жафокаш халқ.

Орзи Маҳмудов Қашқа чўлининг бепоён даштларини чексиз муҳаббат билан севди. Зеро, ўзбекнинг ўзбеклиги бепоён пахтазорлар билангина эмас, ҳудудсиз чўллар, беадад кенгликлар билан эканини у теран тушунар эди. Чўллар бўшлиқ эмас, чўллар эркинлик рамзи. Даштлар ризқ, даштлар юрт ҳавоси мусаффолиги, насл тозалиги асоси, деб билар эди у. Ҳолбуки, ўша пайтлар чўлларимизга даҳшатли ҳужум бошланди. «Саҳроларни гулистонларга айлантириш, мамлакатнинг пахта мустақиллигини таъминлаш учун» аёвсиз кураш бошладик. Бу «мустақиллик» оқибатида Ўзбекистоннинг ўз мустақиллиги буткул адои тамом бўлиб, буткул қарам, «хомашё» ўлкасига айланиб қолажаги ҳақида ҳам ўйларди. Меъёр ҳақида, пахтачилик соҳасида ақл-фаросат билан иш тутиш лозимлиги ҳақида кўп гапирар, баҳслашар эди.

Уни пахтачиликнинг билимдони, деҳқончилик академиги, деб ёзишган. Уч марта Ленин орденига сазовор бўлгани, икки марта СССР, тўрт марта Ўзбекистон ССР Олий Советлари депутатлигига сайлангани фахр билан таъкидланган. Бироқ шу мақолаларнинг бирортасида ёинки суҳбатлашган кишиларимизнинг хотираларида унинг «ҳосилдорликни оширди, мажбуриятларни тоширди, фалон жойни фалонинчи ўринга олиб чиқди» қабилидаги ҳамду саноларни учратмадик. Эҳтимол, бу унинг камчилиги бўлгандир. Аммо бу қандай нуқсон? Бу ноқобиллик, ташкилотчилик маҳорати етишмаслигими? Ёки...

Дарвоқе, 1963 йилда уни Самарқанд вилоят партия комитети биринчи котиби вазифасидан «соғлиги ёмонлашганлиги туфайли» озод этишди. Расман шундай. Бироқ...

Самарқандлик ёш адиба Ҳулкар Ҳамроева Орзи Маҳмудов ҳаёти ҳақидаги ҳужжатли қиссасида жумҳурият Вазирлар Кенгашининг собиқ раиси Раҳмонқул Курбоновнинг қуйидаги сўзларини келтиради:

«60-йилларнинг бошлари бўлса керак, «Самарқанд обкомининг биринчи котиби Орзи Маҳмудов маккажўхори етиштиришдаги 100 центнерчиликка қарши чиқибди» деган гап оралаб қолди. Бу пайт мен жумҳурият Вазирлар Кенгашида ишлардим. Маҳмудовнинг жасорати менга жуда ёқди. Лекин бу масала жумҳурият раҳбарларигагина боғлиқ эмасди-да. Кўп ўтмасдан уни оближроком раиси муовинлигига ўтказишди. Лекин у шу даражада мард эдики, бирон марта бировдан шикоят қилганини, нолиганини эшитганим йўқ».

Ҳайҳот, бутун мамлакат қишлоқ хўжалигида бекнёс довонларни кўзлаб меҳнат қилаётган, «дала малика»сининг ҳосилдорлиги бўйича Американи қувиб ўтишга азму аҳд этган бир шароитда нега бундай бўлади? Бунинг сиру синоати нимада?

Орзи Маҳмудов 1952 йилдан бошлаб Қорақалпоғистон партия ташкилотига бошчилик қилганди. Орол муаммоси у пайтлар ҳали ҳеч кимнинг хаёлида ҳам йўқ эди. Бироқ жумҳуриятдаги иккита катта дашт — Мирзачўл ва Қашқа воҳаларини ўзлаштириш миқёсини ўз кўзи билан кўрган Орзи Маҳмудов ўша муаммо эрта-индин кўндаланг бўлажагини ички бир сезги билан ҳис этиб турарди.

Хўш, ўша давр шароитида бу ҳақда очиқ-ошкора гапирган одам қандай аҳволга тушар эди? Унинг устидан кулишармиди? Ёки «тараққиёт душмани» сифатида узоқ «Астробод»га сургун қилиб юборишармиди? Билмадик. Ҳар қалай «раҳмат» демасликлари аниқ эди. Демак, у...

Шундай қилиб, 1963 йилда «соғлиги ёмонлашганлиги» туфайли вазифасидан озод бўлди. Юқорида биз бунинг асл сабаблари ҳақида айрим кишилар хотиралари асосидаги тахминни билдиргандик. Яқинда «Ленин йўли» рўзномаси Орзи Маҳмудов билан бирга ишлаган бир гуруҳ кишилар, жумладан ўша пайтда унинг ёрдамчиси вазифасини бажарган, ҳозир жумҳурият аҳамиятига эга шахсий пенсионер Ҳайдар Аббосовнинг эсдаликларини босиб чиқарди. Ҳайдар ака: «Орзи Маҳмудов вилоят партия комитети биринчи котиблигидан гуноҳкор бўлиб кетмади. Ўз хоҳиши билан, саломатлиги туфайли вилоят совети ижроия комитети раиси муовинлигига ўтди. Бошқа вилоятларга ишга таклиф этилганди, бормади», дейди.

Бу сўзларга ҳеч бир эътироз йўқ. Зотан ўша чоғда Орзи акага меҳр қўйган кишилар, яқин сафдошлари унинг «мўлҳосилчиликнинг қудратли оқими»га қарши чиқиши мумкинлигини хаёлларига ҳам келтирмасдилар ва бунга деярли ҳеч ким ишонмасди ҳам. Ахир бундай гап унинг обрўсини тўкиши мумкин эди-да. Бундан ташқари Орзи Маҳмудов ломанчлик Дон Кихот сингари ағир от миниб, тегирмон парракларига қарши жангга ташланмади. Ноҳақлик қурбони бўлганини айтиб оҳ-воҳ чекмади. Дарду аламини ичига ютди. Дориломон кунлар келажагини умид билан кутди.

Ҳар қалай ўша йилларда жумҳуриятимизда нуқул қуллуқчилик, маъқулловчилик вазияти ҳукм сурмаганлигини кўрсатувчи далиллар, воқеалар бугунги кунда кўплаб юзага чиқмоқда ва яна чиқажак. Лекин очиғи, ҳақиқатни фақат «мен фалон вақтда Рашидовга қарши чиққан эдим, шу сабабли жабрланганман, бадарға қилинганман» қабилидаги эсдаликлардан эмас, айтилмаган сўзлар, ёзилмаган хотиралар замиридан излаш лозим, деб ўйлаймиз. Бу нимага керак, ўтган гапларни қўзғаш, эски дардларни янгилашнинг нима ҳожати бор, дегувчилар шубҳасиз топилади.

Наздимизда бу шунинг учун зарурки, жумҳуриятда биз «турғунлик йиллари» деб атаётган давр, унда юз берган мудҳиш хатоликлар Ўзбекистон аҳлининг кўр-кўрона қуллуқчилиги оқибати эмаслигини, балки аксинча, марказнинг ғоят усталик билан ниқобланган буюк давлатчилик сиёсати, ниҳоят қаттиқ, шафқатсиз суратда олиб борган қатағончилиги асорати эканини бугунги авлод чуқур билсин. Жамийки бойликларга кон, жаннатмакон ўлканинг беҳаёларча талон-торож қилиниши, арзонгаров хом ашё манбаига айлантирилиши, заҳар-заққум билан тўлдирилишига қарши курашмагани, курашса енгилгани эса Рашидовнинг ҳам, ундан олдин ўтган раҳбарларимизнинг ҳам фожиаси эканини теран тушунасан. Бу фожиа эндиги авлод учун сабоқ бўлиши лозимлиги учун ҳам ҳали кўп ўрганилиши, таҳлил этилиши, ундан дадил хулосалар чиқарилиши керак.

«КПСС Марказий Комитетининг биринчи котиби вазифасида Н. С. Хрушчев ишлаган даврда Марказий Комитет қарори билан Иттифоқдаги барча вилоятлар партия комитетлари иккига бўлинди. Самарқанд саноат вилоят партия комитети котиблигига А. А. Хўжаев, қишлоқ хўжалиги вилоят партия комитети котиблигига эса Орзи Маҳмудов сайланди, — деб эслайди Ҳайдар Аббосов. — Бунда катта сиёсий хато қилинаётганлигини Орзи Маҳмудов олдиндан кўра билди ва жумҳурият партия Марказий Комитети, КПСС Марказий Комитетига қайта-қайта мурожаат қилганлигидан хабардормиз. Ҳали Хрушчевнинг ўзи биринчи котиб бўлган даврдаёқ Иттифоқимиздаги вилоятлар ичида Самарқандда биринчи бўлиб партия комитетлари бирлаштирилди. О. Маҳмудов ҳақ эканлиги исботланди».

Ҳайдар аканинг бу гапи ҳам юз фоиз ҳақ. Яна шуниси ҳаққи, бундай «ғалабалар» охир-оқибат муқаррар равишда катта мағлубиятга элтар эди.

Орзи Маҳмудов буни биларди, қаршисида метин девор турганини тушунарди. Била туриб шундай қилди. Бошқача бўлиши мумкин эмасди. У кетди. Тўғри, орадан бир йил ўтар-ўтмас Н. С. Хрушчев ишдан олинди. Бироқ девор қуламади, аксинча — энига қараб ўсди, тагзамини чириб бораётган бўлса-да, «ривожланган» деворга айланди, устини чиройли шиорлар безади. Чўллар «гулистон»ларга айланаверди, миллионлар миқдори кўпайиб, дарёлар суви камайиб, Орол қуриб бораверди.

Эслашларича, ўшанда Ш. Рашидов Орзи Маҳмудов билан узоқ суҳбатлашган. Суҳбат тафсилотини билишдан ожизмиз. Ўшандан кейинги воқеалар оқими, хотираларда билдирилган мулоҳазалар асосида тахмин қилишимиз мумкинки, у тажрибали раҳбарни бошқа вилоятлардан бирига ишлашга кўндирмоқчи бўлган. Бироқ Орзи Маҳмудов рози бўлмаган.

Сўнгра вилоят совети ижроия комитети раисининг маориф ва маданий ишлар бўйича ўринбосари лавозими илк бор таъсис этилиб, унга Орзи Маҳмудов тайинланади.

Маърифат дунёсига қайтиш... Ўшанда у 53 ёшда эди. Бу лавозимда етти йил ишлади.

Эҳтимол ўша давр мантиғига кўра «соғлиги ёмонлашгани туфайли» биринчи котибликдан кетган одамга бу иш «енгилроқ» деб берилгандир. Аммо амалда бу соҳа фақат вилоят ёки жумҳуриятда эмас, бутун мамлакатда, «узил-кесил социализм қурган, ёппасига саводхонликка эришган, юқумли касалликларни таг-томири билан қуритган ва, ниҳоят, саксонинчи йилларда коммунизмнинг биринчи босқичида яшашга ҳозирлик кўраётган давлатда» энг қолоқ, унутилган, ўз ҳолига ташлаб қўйилган соҳа эди. Бугун у ёки бу районда нари борса бир-иккита замонавий мактаб... битта касалхона... бирон-ярим кутубхона... Радиокарнайлар эса Американи ортда қолдиражагимиз, ҳадемай Ойга ҳам пахта, маккажўхори экилажаги, ундан мўл ҳосил олиб, дунёни қойил қилажагимиз ҳақида ҳайқириб ётарди.

У қаттиқ ишлади. Ўзини ҳам, қўл остидагиларни ҳам, шогирдларини ҳам аямай меҳнат қилишга ундади. Озми-кўпми севинарли натижаларга ҳам эришилди. Чунончи, қисқа вақт ичида биргина Пайариқ районида 20 га яқин мактаб қурилди. Бундан у боладек севинар, яна ҳам қаттиқроқ ишлашга ҳаракат қиларди. Ахир ҳали ёш эди. Лоақал пенсия ёшига ҳам етмаганди. Кенжа фарзанди — тилаб олган ёлғиз ўғли ҳали мактабни ҳам битирмаганди. Юрагида орзулари бир дунё эди. У қийин даврлар ортидан албатта ёруғ кунлар келажагига ишонар, ана ўшанда кўнглининг тубида асраб юрган энг муҳим, энг зарур гапларни айтишни умид қилар эди.

У қурилишни, ободончиликни, йўлсозликни севарди. Қашқадарёда ишлаганида Қаршидаги муҳташам театр биноси, Самарқанддаги опера ва балет театри қурилишларига бош-қош бўлганди.

У адабиётни, санъатни севар, Алишер Навоий ғазалларини ёддан ўқир, халқ достонларини сел бўлиб тинглар, ёлғиз ўғлининг исмини ҳам уларга монанд қилиб Аваз деб атаганди. Қизлари Маҳорат, Муҳаббат, Марҳабо, Нодира, Олима, Фароғат ўқитувчи, шифокор, иқтисодчи бўлиб етишишди — орзулари рўёбга чиқди.

У спортни жон-дилдан севар, Самарқанддаги футбол ўйинларининг бирортасини қолдирмай томоша қилар, вилоятда спорт турларини ривожлантириш йўлида астойдил жон куйдирарди.

Хуллас, у ҳамма дунёвий неъматларни, машаққатга тўла шу ҳаётни, ундаги заҳматкаш кишиларни чексиз севарди. Унинг на шахсий уйи, на шахсий машинаси бор эди. Унинг бутун бисоти ана шу одамлар, ёр-дўстлари, фарзандлари, шогирдлари эдилар.

У ҳаёт бўлганида бугун 80 ёшга кирарди. Республика аҳлининг, айниқса у жон-дилдан севган ўзбек деҳқонининг чинакам эркини қўлга олаётганини, рўзғорига барака кираётганини, қалбдаги энг улкан орзуси амалга ошаётганини кўриб беҳад севинган бўларди.

Бироқ у кексалик остонасидан ҳатлашга улгурмади. Дилидаги энг муҳим, энг зарур гапларини айтолмади.

Не бахтки, у айтолмаган сўзлар бугун баралла айтилмоқда. Жумҳуриятимиз сиёсий ва иқтисодий мустақиллик сари дадил одим ташлаётир. Эртанги порлоқ истиқболнинг, ҳақиқий ҳуррият ва истиқлолнинг нурафшон кошонаси бунёд этилмоқда.

Шу муҳташам иморатнинг мустаҳкам пойдевори, пишиқ зувалаларида Орзи Маҳмудов сингари фидокор инсонлар хоки туроби бор ва уларнинг руҳи ҳамиша эзгуликка пойдор, яхшиларга мададкордир.

Аҳмаджон МУХТОРОВ,
Ҳабиб ТЕМИРОВ.

Чегарадаги ҳодиса

ХАТОМИ ЁКИ ҲУЖУМ?

4 июнь куни Москва вақти билан соат 8 дан 08 дақиқа ўтганда СССР чегарасида Афғонистон томонидан номаълум самолёт пайдо бўлди. Орадан бироз вақт ўтгач Ишкошим районида Намадкути поён қишлоғи яқинидаги автомобиль йўлида бирин-кетин тўртта бомба портлади. Бахтга қарши яқинроқда йўловчилар тушган автобус ва юк машинаси бор эди. Портлаш натижасида тўрт киши ҳалок бўлди, ярадорлар бор.

Ваколатли маҳкамалар фавқулодда бу ҳодиса ҳолатларини текширмоқдалар.

Л. МАҲКАМОВ,
«Правда» мухбири.

СССР ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИ ВАКИЛИНИНГ АХБОРОТИ

Илгари хабар қилинганидек, 4 июнда эрталаб совет — афғон чегараси яқинида жойлашган тожик қишлоғи Намадкути поён осмондан туриб бомбардимон қилинди. Тўрт киши ҳалок ва тўққиз киши ярадор бўлди. Шунингдек моддий зарар етказилди.

Афғон томони билан биргаликда ўтказилган текшириш натижасида қуйидагилар аниқланди.

Исёнчилар ва уларнинг жанговар техникаси Совет Иттифоқи билан чегарага яқин жойлашган Афғонистоннинг Бадахшон вилоятига тўпланаётгани муносабати билан Афғонистон республикаси ҳарбий ҳаво кучлари ана шу жамланиш ерига бомба зарбаси бериш ҳақида топшириқ олган. У совет чегарасидан тахминан 20 километр наридадир. Топшириқни бажараётган афғон ҳарбий самолёти мўлжалдан адашиб қолган ва совет ҳудудини бомбардимон қилган. Афғонистон маъмурларидан олинган ахборотга қараганда, фожиавий хатога йўл қўйилган, учувчи исёнчилар устига бомба ташлаяпман, деб ўйлаган.

Афғонистон республикаси Президенти Нажибулла ана шу муносабат билан СССР Президенти М. С. Горбачевга ва Тожикистон Президенти Қ. Маҳкамовга мактублар юборди. Уларда кечирим сўралган, рўй берган ҳодиса туфайли чуқур афсусланиш, ҳалок бўлган совет фуқаролари оилаларига, жабрланганларга ҳамдардлик билдирилган. Афғон маъмурлари ҳалок бўлганларнинг оилалари ҳамда жабрланганларга товон пули тўлашга, шунингдек етказилган моддий зарарнинг ўрнини қоплашга тайёр эканликларини айтдилар. Айбдор шахслар тегишли жазо олишлари таъкидланган.

Афғонистон республикаси ҳукумати ҳам худди шундай мазмунда баёнот берди.

(«Правда», 1991 йил 6 июнь).

Инсон ва ахлоқ

ТИНЧ УЙГА ТОШ ОТМАНГ

ЎРТА Осиё халқлари, мусулмонлар азал-азалдан ўз фарзандларини каттага ҳурмат, кичикка иззат руҳида тарбиялаб келганлар. Қорнимиз оч бўлса-да, «тўқман» деб орият сақлаймиз, катталнинг юзига тик қарамаймиз. Республика раҳбарлари ҳам узоқ йиллар мобайнида «катта»ларга қуллуқ қилиб келишди. Шу тариқа яхши тарбия «катта»лар томонидан суиистеъмол қилинди ва оқибатда «юқори» нима деса, «хўп» дейдиган, нима берса қаноат қиладиган кўйга тушиб қолдик. Бундан буён ҳам қуллуқ қилаверсак, аҳволимиз не кечиши маълум эди — бутун бир халқ жар ёқасига келиб қолди.

Шундай бир пайтда «юқори»га ўз халқи номидан талаб қўя оладиган, ҳақ-ҳуқуқини сўрай биладиган раҳбар иш бошлаб юборгани кимларгадир ёқмаяпти, албатта. Ана шу кимсалардан бири — Рашид Назаров. Бу муаллифнинг «Мегаполис-экспресс» ҳафтаномасининг шу йил 16 май сонида эълон қилинган «Ислом Каримовнинг Ўзбеклар иши» мақоласи шундан далолат беради. У ўзи кўтармоқчи бўлган масалалар бўйича юзаки маълумот ҳамда тафаккурга эгалиги, фикрларининг ҳуқуқий мантиқсизлиги натижасида ҳеч нарсага асосланмаган «фош этувчи» хулосалар чиқаради ва бу билан муштарийни чалғитади.

Рашид Назаров келтирган «факт»ларнинг кўпларига А. Мухторов «Народное слово» рўзномасидаги ўз мақоласида жавоб берганлиги туфайли, мен асосан ҳуқуқ-тартибот органлари бўйича юкланган айблар юзасидан гапирмоқчиман. Гдлян бошчилигидаги тергов гуруҳининг қонунбузарлик фаолиятини текшириш бўйича СССР халқ депутатларидан иборат комиссия мамлакат олий ҳокимияти томонидан (И. Каримов томонидан эмас) тузилган. У чиндан ҳам собиқ терговчиларни, яъни қонунбузарларни жиноий жавобгарликка тортиш масаласини қўйди. Бу, шубҳасизки, ўзбекистонлик депутатларнинг ташаббуси асосида тузилган комиссия эди.

Мазкур тергов гуруҳи Ўзбекистонда «пахта иши»ни эмас, «ўзбеклар иши» деб ном олган жиноий ишни тергов қилди, буни Гдляннинг ўзи ҳам бир неча бор таъкидлаган. «Пахта ишлари» эса собиқ прокурор Бутурлин ва унинг муовини Гайданов бошчилигидаги Ўзбекистон ССР прокуратураси раҳбарлигида тергов қилинди. Бу мутахассисларнинг иш услуби қандай бўлганини эса биргина ушбу далил яққол кўрсатади: фақат Гайдановнинг рухсат-буйруғи (санкцияси) билан ўттиздан ортиқ одам ноқонуний равишда ҳибсга олинган ва узоқ вақт қамоқда сақланган. Кейинчалик бу кишилар (айримлари Гайданов республикада ишлаб турган даврдаёқ) юқори прокурор ва судлар томонидан оқландилар.

«Пахта ишлари» бўйича ҳукмларнинг қайта кўриб чиқилишига эса судланганлар бола-чақаси, қариндош уруғларининг сон-саноқсиз аризаю шикоятларини ўрганиш сабаб бўлди. 1990 йил 8 февралда Ўзбекистон ССР Вазирлар Кенгаши «Суд ҳукмлари асослилигини, пахта тайёрлаш системасида суиистеъмоллик натижасидаги талон-торож ва етказилган моддий зарар миқдорини чуқур ўрганиш бўйича комиссия ташкил этиш тўғрисида» кўрсатма берди. 1990 йил 20 июлда Ўзбекистон ССР Олий суди пленуми республика судларида пахта ҳамда бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари тайёрлашда қўшиб ёзиш, талон-торож, суиистеъмоллик ишларини кўриш тажрибасида вужудга келган масалаларни муҳокама этди. Пленумда бундай ишларни кўришда жиддий қонунбузарликларга йўл қўйилганлиги таъкидланди. Талон-торож ва порахўрликда айбланиб қамалганлар орасида бундай ишни қилиш хаёлига ҳам келмаган одамлар бор эдилар. Аниқ ишларни кўришда колхоз ва совхозлар кассасидан олиниб қайта ишлаш корхоналарига берилган, сўнгра давлат банкига бориб тушган пуллар ҳам «талон-торож»га асоссиз қўшилган. Шунингдек, судлар кишиларнинг юқори ташкилотлар раҳбарларининг тазйиқи остида жиноят қилишга мажбур бўлганликлари каби ҳолатларни эътиборга олмаганлар. Тергов ходимлари айбланувчиларнинг жиноятга алоқаси йўқ қариндош-уруғларининг пулларини ҳам зўравонларча тортиб олгани далиллари мавжуд эди.

Мана шуларнинг ҳаммаси бу ишларни қайта кўриб чиқиш эҳтиёжини кўндаланг қўйди. СССР Олий суди ҳар бир аниқ иш бўйича шахслар раҳбарларнинг мажбурлови туфайли жиноят содир этилишида иштирокчи бўлиб қолганига албатта ҳуқуқий баҳо беришга қарор қилди.

Ва бу иш бажарилди. Жуда кўп бегуноҳ кишилар қўшиб ёзишга мажбур бўлган, бироқ талон-торож, порахўрликда ва бошқа жиноятларда қатнашмаган инсонлар жазони ўташдан озод этилдилар, уларга нисбатан қўзғатилган жиноий ишлар бекор қилинди.

Рашид Назаров (республика журналистлари бунақа қаламкашни танимайдилар) ҳаммага маълум бу ҳақиқатни билмайдими? Бунга ишониш қийин. Бу мақола орқали у «Бирлик», «Эрк» каби норасмий ташкилотлар билан Президент ўртасидаги зиддиятни бўрттиришни, республикамиздаги нисбатан мўътадил вазиятни мураккаблаштириб, ўзича алғов-далғовлик муҳитини вужудга келтиришни ният этган кўринади. Мақола республикамиз мухолифлари томонидан тайёрланган асоссиз, аниқ далил-исботларсиз, мантиқсиз сафсатадан бошқа нарса эмас.

Т. ЖУРАЕВ,
Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши Қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари кичик комитетининг раиси.

Корхона қошида кичик цех ёки ёрдамчи хўжаликнинг ташкил этилиши кони фойда эканлигини тажрибанинг ўзи исботламоқда. Ленинград райони созлаш-ишлаб чиқариш корхонасидан қиёс: бу ерда ип-йигирув ва тўқув ширкати очилгач, 80 нафардан зиёд хотин-қиз иш билан таъминланди, болалар кийим-кечаги ҳамда жун рўмол тайёрлаш йўлга қўйилди. Айни пайтда хом ашё муаммосини ҳал этиш мақсадида 130 бош Ангор эчкиси парваришланаяпти.

СУРАТДА: илғор тикувчи Маликахон Ҳожиматова.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ олган сурат.

КАЛОМНИ САЛОМДАН БОШЛАЙДИ

ШАҲРИСАБЗ район партия комитети, халқ депутатлари шаҳар ва район советларининг рўзномаси — «Коммунизм байроғи» жамоатчиликнинг талаб-истакларига кўра «Шаҳрисабз тонги» деб ўзгартирилди.

— Марказий рўзномалар саҳифаларидан коммунизм атамаси аллақачонлар тушиб қолганига қарамай айрим маҳаллий маъмурлар бу сўзнинг сеҳрига ҳамон маҳлиё эдилар, — дейди рўзнома муҳаррири Бозор Намозов. — Шунинг учун ҳам рўзнома номини ўзгартириш мушкул бўлди.

Рўзномадан «Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!» шиори ҳам олиб ташланди. Бу дабдабали чақириқ ўрнини кишиларни одобга, меҳр-оқибатга ундовчи «Ассалому алайкум, азизлар!» сўзлари эгаллади.

П. ГАДОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

СССР ПРЕЗИДЕНТИ НОРВЕГИЯДА

(Давоми. Боши биринчи бетда).

ўз уйингизда зарур ишларингиз бўлишига қарамай, уставда ёзиб қўйилганидек, олти ойлик муддат мобайнида ўз Нобель лекциянгизни ўқишга имконият топганингизни катта мамнуният билан қайд этамиз.

Шундан сўнг олий меҳмонни Норвегия бош вазири Гру Харлем Брундтланд табриклайди:

Сизни, жаноб Президент, Сизни, Горбачева хоним ва Норвегияда сизга ҳамроҳлик қилаётган кишиларни Норвегия ҳукумати номидан қизғин табриклаш менга катта қувонч бағишлайди.

Сизнинг келишингиз — мамлакатимиз учун икки томонлама қувончли воқеадир. Биз сизни 1990 йил Нобель тинчлик мукофотининг лауреати сифатида ва бизга қўшни мамлакат — Совет Иттифоқининг давлат раҳбари сифатида қабул қилаяпмиз.

Сиз ташаббускори бўлган сиёсат Европада ва жаҳонда кескинликни юмшатиш учун ҳал қилувчи аҳамиятга моликдир. Шарқ ва Ғарб ўртасидаги янгича ишонч муносабатлари кўп жиҳатдан Совет Иттифоқида қабул қилинган асосий ва узоқни мўлжаллаган қарорлар билан изоҳланади.

Норвегия ҳукумати Совет Иттифоқида амалга оширилаётган янги ташқи сиёсат ва ислоҳотлар йўли муваффақиятли бўлишига ҳамда бошқа мамлакатлар билан мустаҳкам ва яхши ҳамкорлик шароитида совет халқи фаровонлигини оширишга олиб келишига умид қилади ва ишонади. Биз, жаноб Президент, шундай ҳамкорликка интилаяпмиз.

Мамлакатларимиз минг йиллар мобайнида бир-бири билан тинч шароитда яшаб келмоқда. Бизнинг яхши қўшничилигимиз Атлантикадан Уралгача чўзилиб кетган сиёсий Европанинг бир қисмини ташкил этади.

Бугун биз ишонч ва ҳурматга асосланган яхши ҳамкорликнинг янги ва катта имкониятларини кўриб турибмиз. Биз ҳозир Европадаги янги иқтисодий иқлимдан икки мамлакат фаровонлиги йўлида Норвегия билан Совет Иттифоқи ўртасидаги муносабатларни ривожлантириш учун фойдаланишимиз керак.

Норвегия ҳукумати Сизнинг ташрифингиз Норвегия билан СССР ўртасидаги ҳамкорликда сифат жиҳатидан янги давр бошлаиганидан дарак беришини хоҳларди. Мен хавфсизлик, иқтисодиёт, савдо, атроф муҳитини муҳофаза қилиш ва денгизда ҳамкорлик қилишга тегишли сиёсий масалаларни муҳокама қилиш учун бошланадиган музокараларимизни умидворлик билан кутаяпман. Мен сизда мамлакатимиз тўғрисида ва сизга ҳамда Совет Иттифоқи халқларига ҳурматимиз тўғрисида яхши таассурот қолишидан умидворман.

М. С. Горбачев жавоб нутқида бундай деди:

Бош вазир жаноби олиялари, жаноб Нобель комитетининг раиси, хонимлар ва жаноблар. Менинг Ослога ташрифим Нобель комитетига шахсан миннатдорчилик изҳор қилиш ва ҳар бир лауреат учун мўлжаллангаи лекцияни ўқишга алоҳида баҳона бўлади. Альфред Нобель ўзининг эзгу ниятини шундай сўзлар билан ифодалаган эди: «Динамит заводлари дипломатларнинг тинчликни ҳимоя қилишга бағишланган нутқларига нисбатан тезроқ урушга хотима беради». Лекин у шундан кейин қурол билан тинчлик ва фаровонликни яратиб бўлмаслигига ишонч ҳосил қилди ва ўз васиятида одамларни биродарликка чақирди, «тинчлик ғоялари»ни ёқлаб гапирди.

Бизнинг давримизда ҳам бугунги динамит — ядро қуроли — хавфсизликнинг энг ишончли воситаси эканлигига чин дилдан ишонадиган одамлар бор. Лекин инсоният: мақсадга янада тўлароқ жавоб берадиган ишонч ва қуролсизланишдек восита борлигини ўз вақтида англади. Ҳозир ишончга асос солинди ва қуролсизланиш бошлаб юборилди. Халқаро сиёсатда ҳам, жаҳон афкор оммасининг онгида ҳам туб бурилиш бўлди. Агар бизнинг қайта қуриш бўлмаганида бундай ўзгаришлар рўй бермасди.

Бу Совет Иттифоқи Президентининг қўшни давлат — Норвегияга совет кишилари кўп биладиган ва унинг халқини узоқ вақтдан бери чуқур ҳурмат қиладиган мамлакатга биринчи ташрифидир.

Мен бош вазир жаноби олиялари Гру Харлем Брундтланд билан бўладиган суҳбатларимизни сабрсизлик билан кутаяпман. Биз у билан жуда яхши танишмиз, деб дадил айта оламан. Биз умумевропа ишлари бўйича ҳам, жаҳоншумул муаммолар бўйича ҳам, икки томонлама алоқалар бўйича ҳам суҳбатлашадиган, гаплашиб оладиган масалалар кўп. Совет-Норвегия ҳамкорлиги янада яхшиланиши, яхши қўшничилик принципларига жавоб бериши йўлида ишлаймиз, деб умид қиламан. Жаноблар, самимий кутиб олганлигингиз учун сизларга ташаккур билдираман.

Кутиб олиш маросими тугади. Автомашиналар карвони Ослога йўл олади. Дастурнинг биринчи бандига кўра М. С. Горбачев Норвегия Нобель илмгоҳига борди ва унинг фаолияти билан танишди. Олий совет меҳмони Норвегия Нобель комитети аъзолари билан қисқа суҳбатдан сўнг пойтахт ратушасига йўл олди.

...Осло шаҳрининг ўзига хос «қадамжоси» бўлган бу салобатли бино олдидаги соат миллари 13.00 ни кўрсатиб турибди. Гуллар билан безатилган мажлислар залида маросимда қатнашиш учун таклиф қилиниган мингдан ортиқ киши тўпланди. М. С. Горбачев Норвегия Нобель комитетининг раиси ва аъзолари билан биргаликда унча баланд бўлмаган саҳнага кўтариладилар. Залда ҳозир бўлганлар ўринларидан туришади ва Нобель тинчлик мукофоти лауреатини қарсаклар билан олқишлашади. Залда машҳур совет скрипкачиси Виктор Третьяков ижросида Чайковскийнинг «оҳанги» янграйди.

Ратушадаги тантанали маросимни Франсис Сейерстед очади. У бундай деди:

— Ўтган йилнинг 10 декабрида Нобель тинчлик мукофотини топшириш маросимида, ўша вақтда Норвегия Нобель комитетига бошчилик қилган Гитдске Андерсон хоним бундай деган эди: комитет Михаил Сергеевич Горбачевга тинчлик мукофотини топшираётган вақтда Альфред Нобелнинг хоҳишига бу қадар яқинликни камдан-кам ҳис қилгандим. Нобель ўз васиятида ушбу мукофотни беришнинг учта: «халқлар ўртасида қардошлик», «ҳаракатдаги армияларни қисқартириш» ва «тинчлик ғояларини кенг ёйиш» мезонини эслатган эди. Шундай қилиб, Нобель қурол-яроғларни қисқартириш борасидаги фаол сиёсатни халқаро муроса жараёни учун ҳал қилувчи омил деб ҳисоблаган.

80-йиллар охиридан бошлаб биз Шарқ ва Ғарб ўртасидаги муносабатларда жиддий ўзгаришларнинг гувоҳи бўлиб турибмиз. Мухолифлик ўрнини музокаралар эгаллаяпти. Европадаги эски давлатлар яна озодликни қўлга киритди. Қуролланиш пойгаси жиловланмоқда. Нобель ўз васиятида воқеаларнинг худди шундай ривожини кўрсатиб ўтган эди. Комитет бир киши — Совет Иттифоқи Президенти М. С. Горбачев ана шу жараёнга ҳал қилувчи ҳисса қўшди, деган фикрга келди. Уни музни эритган киши деб айтишмоқда.

Биз бир неча йиллар мобайнида тез ўзгаришлар даврини бошимиздан кечираяпмиз. Тарихда бундай даврлар вақти-вақти билан бўлиб туради ва келажак келтирадиган нарсаларга баҳо беришдаги мавҳумлик ҳамма вақт уларга хос хусусият бўлиб келган. Айни вақтда бундай даврлар яхши дунё сари силжишда янги имкониятлар очади. Жаноб Президент, биз Сизнинг сиёсатингизда тинчликка нисбатан фаол ва чинакам ирода намоён этаётганингизни кўриб турибмиз ва бу ҳозир бошимиздан кечираётган ҳамда кишини ўзига ром қиладиган ўзгаришлар жараёни охир-оқибатда янада яхшироқ ва мустаҳкамроқ тинчликка олиб келишига умид қилиш учун асос беради.

Сизга халқаро сиёсатга қўшган ҳиссангиз учун Нобель тинчлик мукофоти берилган эди. Бинобарин, менга ўтган йилнинг декабрида мукофотни топшириш маросимида Гидске Андерсон айтгаи истакни эслатиб ўтишга рухсат берсангиз. У Совет Иттифоқи Президентига берилган тинчлик мукофотига бирдамлик, барча совет халқларига табрик сифатида, мамлакатингиз ўз олдида турган катта иқтисодий муаммоларни бартараф этиш учун қаттиқ кураш олиб бораётганини жаҳон самимий кузатиб турганлиги белгиси сифатида қабул қилиниши тўғрисида истак билдирганди.

Халқаро жараённинг тинч ривожланиши ана шу миллий муаммоларни тинч ҳал этишга ҳам боғлиқдир.

Жаноб Президент, Сизни бугун бу ерда табриклаш бизга катта мамнуният бағишлайди. Биз сиз рўёбга чиқаргаи ишларни кўриб, сезиб турибмиз, бу эса қалбларимизда сизга нисбатан чуқур ҳурмат туйғуларини уйғотмоқда.

СССР Президенти мукофотни таъсис этгаи Альфред Нобель қабариқ тасвири туширилган минбар олдига келади.

...Ратушадаги тантанали маросим тугайди. Залда яна мусиқа — Эдвард Григ сонаталаридан бири янграйди.

Ташриф дастури ниҳоятда бой ва ранг-баранг. М. С. Горбачев меҳмонлар учун ажратилган даргоҳда қисқа дам олганидан сўнг Норвегия бош вазири билан музокаралар олиб бориш учун ҳукумат девонига йўл олади. Бу уларнинг биринчи учрашуви эмас. Норвегия ҳукуматининг бошлиғи 1986 йилнинг декабрида Москвага келган эди. Г. Харлем Брундтланд билан М. С. Горбачев Европа қитъаси ҳаётини ривожлантиришнинг янги йўлларини белгилаб берган катта тарихий аҳамиятга молик ҳужжат — янги Европа учун Париж хартиясига имзо чекканлар.

Н. ВУКОЛОВ
С. НЕШУМОВ,
А. СУРИКОВ.

1991 йил—Навоий йили

ЖАЛОЛОБОДДА НАВОИЙ РУҲИГА ФОТИҲА

Қирғизистоннинг яқинда ташкил этилган Жалолобод вилоятида Алишер Навоийнинг 550 йиллик тўйи тантанали нишонланмоқда.

Бу ерда Навоий номли маданият маркази ташкил этилди. Фаоллардан А. Бурҳонов, Қ. Ботиров, М. Абдукаримов, Ф. Сайдалиев, М. Маматқуловларнинг ташаббуслари билан юбилей кўлами ва мазмуни кенгайиб бораётир. 8-ўрта мактаб ўқитувчиси Адашхон Абдуллаева таклифи билан шаҳар кутубхонасининг қироатхонасида ўтказилган илмий-амалий конференцияда А. Абдуллаева «Навоий ва ҳозирги давр муаммолари», М. Мирзакаримова «Хамса»нинг тарбиявий аҳамияти», О. Шокирова «Навоийнинг сиёсий ва давлат арбоби сифатидаги мероси», Р. Ҳожиматова «Навоийнинг навобахш назми», С. Рубцова «Рус мактабларида Навоий асарларини ўрганиш», Д. Қорабоев «Навоий ва қирғиз адабиёти» мавзуларида маъруза қилдилар. Шоир ғазаллари рус ва инглиз тилларида ҳам янгради. Навоий номли мактаб директори М. Насриддинов олиб борган илмий анжуман навоийхонликка янги бир гулшан бўлиб қўшилди.

Ленин номли майдонга 300 дан зиёд оқсоқол тўпланди. Улар Равшанбек дорбоз бошлиқ санъаткорларнинг томошалари ва зиёфатдан сўнг, пешин намозига жўнаш олдидан, Алишер Навоий руҳига фотиҳа ўқишди, ёшларга иймон, инсоф, омад, юртга тинчлик, элларга миллатлараро тотувлик тилашди.

Турли шаҳарлардан меҳмонлар таклиф қилинган эдилар. Улар орасида Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Азиз Тўхтўбоев ҳам бор эди. Бу табаррук зот саксондан ошиб қолганига қарамай, хушхабарни эшитибоқ Тошкентдан Жалолободга йўл олди. Қирғиз ва ўзбек халқларининг ардоқли ўғлони бўлган отахон қалб амри билан тотувлик, элтузарлик вазифадори сифатида келди. Унинг умр йўли шундай ишга киришиш ҳуқуқини берди.

Ўша куни тонг ёришар-ёришмас шаҳар маданият саройи томон одамлар оқими кучайди. Аввал ошпазлар, кейин савдо ходимлари, мутасаддилар, меҳмонлар, томошабинлар... Тантанали мажлисга эса саройнинг 600 кишилик зали торлик қилди. Жалолобод вилоятини ташкил этиш бўйича махсус комиссия аъзоси Р. Абдусаматова, маданият маркази президенти А. Бурҳонов, шаҳар халқ таълими бўлими мудираси В. Ивченко, «Нур» заводининг директори А. Тоғаев, қўшни Андижон вилояти Советобод шаҳар совети ижрокоми раиси С. Меҳмонов, Арслонбоб қишлоқ совети раиси У. Абдусаломов, Фарғона вилояти Қува районидаги 4-мактаб директори А. Нурматов иштирокчиларни муборакбод этишди. Кекса санъаткор Аҳмадхўжа Долимов билан томошани саҳналаштирувчи Тошхўжа Қурбонов ҳамкорликда ажойиб концерт дастасини тайёрладилар.

Буюк шоир таваллудининг 550 йиллиги тантаналари вилоятнинг қатор шаҳар ва қишлоқларида давом этди. Жумладан, Сузоқ райони маркази эрталабданоқ одамлар билан гавжум бўлди. Ёш-қари чойхона ва ресторан томон тўп-тўп бўлиб келдилар.

Оқсоқоллар йиғинида халқ депутатлари район совети раиси А. Ишимов, шоир юбилейини ўтказиш ҳайъатининг раиси А. Абилқосимов иштирок этишди. Оқсоқоллар кенгашининг раиси А. Аманқулов, район деҳқонлар уюшмасининг раиси М. Жунусалиев, машҳур ғишт терувчи уста, шоир Маҳаммадқул Худойбердиев, меҳнат фахрийси Абдулҳай Халилов ва бошқалар сўзга чиқишиб, Навоийнинг буюк аллома, адолатли давлат арбоби, сарқирра байналмилал ижодкор эканини таъкидладилар. Район марказий масжиди имомининг ноиби Муҳаммадрасул Бўтабой ўғли пурҳикмат маъруза қилди. Йиғин сўнгида Навоий ва ўтган жами ота-боболаримиз руҳига Қуръон оятлари ўқилди.

Сўнг майдонларда карнай-сурнай садолари остида оммавий халқ сайли бошланди. Ленин, «Октябрь 50 йиллиги», Ҳамза, Куйбишев, Толстой, Ульянов, Киров номли ва «Москва» ўрта мактаблари ўқувчиларининг Навоий ижодига бағишланган адабий саҳналари, дор ўйинлари зўр қизиқиш билан қабул қилинди. Пешиндан кейин тантаналар «Коммунизм» жамоа хўжалиги клубида давом этди. Бу ерда Жалолободдаги Навоий номли ўзбек миллий маданий маркази қошидаги ашула ва рақс дастаси шоир лирикаси асосида катта концерт берди. Киров номли ҳамда «Москва» ўрта мактаблари ўқувчиларининг «Ҳайрат-ул аброр» ва «Сабъаи сайёр» достонларидан тайёрлаган лавҳалари ҳам тўпланганларда катта таассурот қолдирди.

Юбилей тантаналарини муваффақиятли ўтказишда Ирис қишлоқ совети раиси М. Бўташев, район халқ таълими бўлимининг йўриқчиси Ҳ. Аҳмаджонов, Киров номли ўрта мактаб ўқитувчиси, шоир Ж. Курашев, «Оқ қайин» қаҳвахонасининг мудири З. Мамажонов, марказий шифохона иқтисодчиси А. Ҳайдаров, Сузоқ матлубот жамияти партия ташкилотининг котиби С. Мазоитов, Ленин номли ва «Москва» жамоа хўжаликларининг раислари А. Файзуллаев, У. Абзалов, район бош врачи П. Ҳайватов, хўжаликлараро қурилиш ташкилотининг раиси А. Фозилов, умумий овқатланиш ва маиший хизмат корхоналарининг директорлари М. Мирзалимова, Ғ. Ҳакимжонов алоҳида жонбозлик кўрсатдилар.

Усмонжон РОЖИДДИНОВ,
Ўш вилоят «Ленин йўли» рўзномасининг Жалолобод бўйича ўз мухбири.
Тоҳиржон ХАЙРУЛЛАЕВ,
Сузоқ райони «Кўгарт нури» рўзномасининг ўзбек бўлими мудири.
Қудратулло ҒУЛОМЖОН ўғли,
Тошкент давлат университети қошидаги шарқшунослик институти араб филологияси бўлимининг толиби.

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР!

ЎҚИШГА МАРҲАМАТ!

ЎЗБЕКИСТОН ССР СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ВАЗИРЛИГИ

Абу Али ибн Сино номидаги Янгийўл шаҳар тиббиёт билим юрти

Таълим қуйидаги ихтисослар бўйича олиб борилади:

«Даволаш иши» — ўқиш муддати 2 йилу 6 ой;

«Ҳамширалик иши» — ўқиш муддати 1 йилу 10 ой;

Ўрта мактабнинг XI синфи ҳажмида маълумотномага эга бўлган қизлар ва йигитлар қабул қилинадилар.

Кирувчилар иккита имтиҳон топширадилар: биологиядан (оғзаки), ўзбек (рус) тилидан диктант ёзадилар.

Аризалар 15 июндан 31 июлгача қабул қилинади.

Ўқишга кириш учун қуйидаги ҳужжатларни топшириш лозим: директор номига ариза, ўрта маълумот тўғрисида ҳужжат (асл нусхаси), 086/У намунадаги тиббий маълумотнома, 3х4 см катталикдаги 6 дона фотосурат (бош кийимсиз тушилади), меҳнат дафтарчасидан кўчирма (ишловчилар учун), паспорт ва ҳарбий хизматга алоқадорлиги тўғрисидаги ҳужжатлар шахсан кўрсатилади.

Ўрта мактабни олтин (кумуш) медаль билан битирганлар билим юртига имтиҳонсиз қабул қилинадилар.

Шартнома асосида қабул қилинган шахслар, имтиҳонлардан ижобий баҳо олишган бўлса, танловдан ташқари ўқувчилар рўйхатига киритиладилар.

Тиббиёт билим юрти қошида 15 июндан бошлаб пуллик тайёрлов курслари иш олиб боради.

Манзилимиз: Тошкент вилояти, Янгийўл шаҳри, Ленин кўчаси, 56-уй.

ЎЗБЕКИСТОН ССР «БИЛИМ» ЖАМИЯТИ ИДОРАСИ ҚОШИДАГИ

«Саломатлик» тезкор дорилфунуни

классик уқалаш тезкор курсларига қабул **эълон қилади.** Тингловчилар икки ҳафта мобайнида ҳар куни ўтказиладиган машғулотлар жараёнида даволаш-соғломлаштириш уқалашининг барча кўникмаларини эгаллайдилар.

Бошқа шаҳарликлар меҳмонхона типидаги ётоқхона билан таъминланадилар. Ётоқхонада яшаш шароити Тошкент шаҳридаги бошқа меҳмонхоналардаги каби бўлишига қарамай баҳоси анча паст. Ошхона ишлаб турибди.

Курс раҳбари — фан номзоди. Машғулотларни тажрибали ўқитувчилар олиб борадилар.

Машғулотлар 17 июндан бошланади.

Ўқиш ниҳоясида тингловчиларга инглиз тилида махсус иловаси бўлган диплом берилади.

Ўқиш ҳақи — 200 сўм (Яшаш ҳақи бунга кирмайди).
Ўқиш ва яшаш ҳақи тингловчилар ҳисобидан ҳам, ташкилотлар ҳисобидан ҳам тўланиши мумкин.

Саноат-қурилиш банкининг Тошкент шаҳар бошқармасидаги ҳисоб рақами 000700714.

Манзилимиз: 700128, Тошкент шаҳри, Марказ—14, А. Қодирий кўчаси, 13-уй.
Маълумотлар учун телефон: 44-60-39.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ

Қизил Байроқли ва Меҳнат Қизил Байроқ орденли 1-ўрта ҳунар-техника билим юрти

Ўқишга 9—11-синфларни битирган ва Совет Армияси сафларидан захирага бўшатилган ёшлар қабул қилинадилар.

Билим юрти темир йўл транспорти учун қуйидаги ихтисосликлар бўйича кадрлар тайёрлайди:

— тепловоз машинисти ёрдамчиси
— электровоз машинисти ёрдамчиси
— пассажир вагони кузатувчиси (қизлар)
— контакт тармоқлари электромонтёри
Ўқиш муддати — бир йил
11-синфни тугатганлар қабул қилинадилар
— тепловоз машинисти ёрдамчиси
— электровоз машинисти ёрдамчиси
— контакт тармоқлари электромонтёри
— токарь
— электр-газ пайвандчи
— авточилангарлар.
Ўқиш муддати — уч йил.
9-синфни тугатганлар қабул қилинадилар.
— токарь
— тепловозлар ремонти учун чилангарлар
— чилангар-сантехник, газ пайвандчи
Ўрта маълумотсизлар қабул қилинадилар.
Ўқиш муддати — икки йил.

Уч йиллик ўқишга қабул қилинганлар бепул овқат, кийим-бош билан таъминланадилар. Уларга база корхонасида ишлаб чиқариш практикаси даврида иш ҳақининг 50 фоизи тўланади.

9-синфни битириб ўқишга кирганлар танлаган ихтисосини эгаллаш билан бир қаторда ўрта маълумот олишни ҳам давом эттирадилар. Ўқув курсини тугатганлардан сўнг уларга эгаллаган ихтисосига кўра ва ўрта маълумот олганлиги ҳақида диплом берилади.

Ўқиш вақти меҳнат стажига қўшиб ҳисобланади.

Аълочилар олий ўқув юртлари ва ўрта махсус ўқув юртларига йўлланма оладилар.

Билим юрти ётоқхона, спорт комплексига эга, техника ижодкорлиги ва бадиий ҳаваскорлик тўгараклари ишлаб турибди.

Ўқиш рус тилида олиб борилади.

Билим юртини тугатганлар темир йўл транспорти ходимларига бериладиган барча имтиёзлардан фойдаланадилар, шу жумладан бир йилда бир маротаба Совет Иттифоқининг истаган ерига текинга бориб келишлари мумкин.

Ўқишга кириш учун қуйидаги ҳужжатлар зарур: паспорт (ёки туғилганлик тўғрисида гувоҳнома), маълумоти ҳақида ҳужжат, турар жойидан маълумотнома, ота-онасининг иш жойидан маълумотнома, ариза, 8 та фотосурат (3х4), эмланганлиги ҳақида мактабдан маълумотнома, темир йўл поликлиникасидан тиббий маълумотнома.

Ўқиш — 1 сентябрдан бошланади.

Манзилимиз: Слоним кўчаси, 113-уй (15, 23, 48, 61, 154-автобусларнинг «Слоним кўчаси» бекати; 3, 23-трамвайларнинг «М. Ашрафий кўчаси» бекати).

М. АШРАФИЙ НОМЛИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ КОНСЕРВАТОРИЯСИ

1991 — 1992 ўқув йили учун қуйидаги ихтисос бўйича (ўзбек гуруҳига):

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ:

Телевидение ва радио овоз режиссёри.

Ўқиш муддати — 5 йил.

Ўқишга кириш қоидалари, талаблари ва имтиҳонлари тўғрисида маълумот олиш учун консерваторияга, ЎзССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетининг расмийлаштириш бўлимига ва вилоятлардаги телерадиокомитетларига мурожаат қилиш мумкин.

Консерватория манзили: 700000, Тошкент шаҳри, Пушкин кўчаси, 31-уй. Қабул комиссияси.

Телефонлар: Консерватория — 33-52-74, 33-82-06.

Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетининг расмийлаштириш бўлими — 44-14-39, 44-02-37.

МАННОН УЙҒУР НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ САНЪАТ ИНСТИТУТИ

қуйидаги ихтисослар бўйича (ўзбек гуруҳлари)

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

1. **Телевидение режиссёри.**
2. **Телетасвирчи.**

Ўқиш муддати — 5 йил.

Ўқишга кириш қоидалари, талаблари ва имтиҳонлари тўғрисида маълумот олиш учун институтга ЎзССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетининг расмийлаштириш бўлимига ва вилоятлардаги телерадиокомитетларга мурожаат қилиш мумкин.

Институт манзили: 700031, Тошкент шаҳри, Герман Лопатин кўчаси, 77-уй.

Телефонлар: М. Уйғур номли Тошкент давлат санъат институти — 56-28-80, Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетининг расмийлаштириш бўлими: — 44-14-39, 44-02-37.

С. И. КАДИШЕВ НОМЛИ 33-АВИАЦИЯ ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛАР БЎЙИЧА

— учиш аппаратларини йиғувчи чилангар;
— механика йиғув ишлари чилангари;
— кенг тармоқли станокчи;
— рақамли программа билан бошқариладиган станокларнинг оператори;
— токарь;
— фрезерчи;
— электр пайвандчи;
— тикувчи-мотористка.

ЎҚИШ МУДДАТИ:

Совет Армияси сафидан қайтганлар учун — 6 ой (бошқа шаҳарликлар учун ётоқхона бор).
11-синфни битирганлар учун — 10 ой.
Ойига 115 сўм стипендия ҳамда ишлаб чиқариш практикасидан тушган иш ҳақининг 50 фоизи тўланади.

ЎҚИШ ГУРУҲЛАР ТЎЛИШИГА ҚАРАБ БОШЛАНАДИ.

9-синфни битириб, 1—2 йиллик гуруҳларга қабул қилинганлар битиргандан сўнг касб эгаллаганликлари ҳақида ҳужжат оладилар.

Хоҳловчилар билим юрти қошидаги кечки мактабда ҳам ўқишлари мумкин.

3 йиллик гуруҳларга қабул қилинганлар тўлиқ ўрта маълумот ва касб эгаллаганликлари ҳақида диплом оладилар.

Ёшларга узлуксиз техникавий маълумот бериш мақсадида билим юрти Тошкент машинасозлик институти экспериментал ўқув илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси таркибига кирган. Умумий ўқиш муддати 7 йил бўлиб, биринчи поғонасида ўқиш 2 йил давомида билим юртида ўтади.

Кирувчилар математикадан (оғзаки), она тили (ёзма) имтиҳон топширадилар.

Битиргандан сўнг тўлиқ ўрта маълумот ва касб олганликлари ҳақида ҳужжат оладилар.

Ўқишни муваффақиятли тугатганлар Тошкент машинасозлик институти ёки авиация техникумида ўқишни давом эттирадилар.

9-синфни битириб, билим юртининг барча туридаги гуруҳларига қабул қилинган ҳамма ўқувчилар бепул кийим-бош ва иссиқ овқат билан таъминланадилар.

ЎҚИШ МУДДАТИ УЗЛУКСИЗ МЕҲНАТ ФАОЛИЯТИГА КИРАДИ.

Машғулотлар ўзбек ва рус тилларида олиб борилади.
Ўқувчилар ўқиш даврида Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасида ишчи ва хизматчилар учун жорий этилган имтиёзлардан ҳам фойдаланадилар.

ЎҚИШНИ ТУГАТГАНДАН СЎНГ ШУ КОРХОНАДА ИШ БИЛАН ТАЪМИНЛАНАДИЛАР.

Ўқиш 1 сентябрда бошланади.

Кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: директор номига ариза, 9-синфни тамомлаганлиги ҳақида ҳужжат ёки ўрта маълумот ҳақидаги аттестат, туғилганлик ҳақида гувоҳнома (паспорт, яшаш жойидан маълумотнома, ота-онасининг ишхонасидан маълумотнома, 6 донадан 3х4, 4х5 см. фотосурат.

Билим юрти манзилгоҳи: 700207, Тошкент шаҳри, Ҳамза райони, генерал Петров кўчаси, 331-уй, (30, 119, 151, 192, 110, 42, 44-автобуслар, 6, 29-трамвайларнинг «С. И. Кадишев номли билим юрти» бекати).

Телефонлар: 96-58-20, 96-39-72, 96-47-70.

МАНФААТДОР ШАХСЛАР ДИҚҚАТИГА!

ТАШКИЛОТ

компьютерлар, ксерокслар ва телефаксларни сотади. Компьютер ва ташкилий техникани таъмирлайди ва унга тўлиқ сервис хизмати кўрсатади, картриджларни тўлдиради ва ксерокслароа керакли қуқун билан таъминлайди. Соат 17.00 дан 20.00 гача 54-60-44 телефони орқали қўнғироқ қилинсин.

ТАШКИЛОТ IBM—PC хусусий ЭҲМсига матнларни ўзбек тилида териш, таҳрир қилиш ва босиб чиқариш имконини берувчи матний муҳаррир (редактор)ни ўрнатиб беради. Соат 17.00 дан 20.00 гача қўнғироқ қилинсин. **Тошкент шаҳридаги телефон: 54-60-44; Москва шаҳридаги телефон:** 42-24-750.

ИХЛОС—ХАЛОС

«САВОБ» хайрия фирмаси қошидаги **«ХИСЛАТ»** соғломлаштириш маркази бир қатор иқтидорли халқ табобати вакиллари (экстрасенслар) ва башоратчиларни ўз сафига мужассамлаштирган. Улар орасида кўпчиликка манзур бўлган, жумҳуриятда етакчи ҳисобланган Абдурафиқ **Ғофуров**, Муяссар **Иброҳимова**, Гулчеҳра **Саматова**, Лилия **Дадажонова**, Анатолий **Семенов**, қардош Украина ва Озарбайжонда кенг шуҳрат қозонган табиблар Валентина **Матвиенко** ҳамда Гасан **Аскеров** бор.

Соғломлаштириш маркази ўз дастури ва фаолиятида инсон ҳаётини узайтириш, саломатлик бағишлаш, мавжуд касаллик ёки дардлардан халос этиш, зарур маслаҳат, малҳамлар тавсия этишдек ҳамма кишиларнинг турмуши, келажак тақдири, «юлдузларини» ғойибона кўриш орқали ҳаёт йўлларини очиш, башорат қилиш каби вазифаларни бажаради.

Марказ ходимларининг даволаш услублари қадимий Шарқ табобати ва ҳозирги илм-фан тараққиёти тажрибасига асосланган ҳолда олиб борилади ва «ихлос—халос» деган ҳикматга амал қилади.

Марказ ҳар куни эрталаб **соат 9.00** дан кеч **соат** 18.00 га қадар дам олиш кунларисиз ишлайди.

«ХИСЛАТ» СОҒЛОМЛАШТИРИШ МАРКАЗИ ДОИМО СИЗНИНГ ХИЗМАТИНГИЗДА!

Бизнинг манзилгоҳ: Тошкент шаҳри, Бешёғоч даҳаси, «Комсомол кўли» ёшлар дам олиш ва истироҳат боғи. Телефон 77-56-10.

ХЎЖА НАСРИДДИН МЕҲМОНХОНАСИДА

(ХАЛҚ ОҒЗАКИ ИЖОДИ ЙЎЛИДА)

АЙТСАММИ Ё АЙТМАСАМ...

Бугун Насриддин афандига олис Кореядан қизиқчи Ким Сон Даль билан туғишган туркман элидан Камина меҳмон бўлиб келишган. Қуюқ салом-аликдан кейин туркман гиламни устига солинган атлас кўрпачаларга чиқиб ўтиришди. Тошкентнинг пахта гулли пиёласида чой ичиб нафас ростлагач, Ким Сон Даль ҳангома бошлади:

— Бир вақтлар вилоятимиздаги катта бир бойга қўшни бўлиб қолдим. Бой ўтакетган қурумсоқ эди, олдидан дарё оқиб ўтса ҳам бировга бир қултум сув бермасди. «Шошмай тур, зиқна, сани бир мулла қилиб қўймасаммми!» — дедим. Саройга қарасам, бир саватча тухум йиғилиб қолибди. Кўтариб бойникига чиқдим. У дераза олдида тамаки чекиб ўтирган экан.

— Ассалом алайкум, бой ота!

— Ваалайкум... Ҳа, Ким Сон, йўл бўлсин?

— Ҳузурингизга келаётувдик, — дедим, — ўзларига атаган кичкина совғамиз бор эди...

«Совғани эшитди-ю, очофат бой пайпоқчан югургилаб ҳовлига тушди. Мен саватни икки қўллаб узатдим.

— Бой ота, мана бу тухум бизнинг товуқларимики. Бироқ у томоғимиздан ўтмади. Негаки, сизнинг хўрозингиз бўлмаса, бу тухумлар ҳам бўлмасди. Шунинг учун сизга илиндик, баҳам кўринг, — дедим. Бой қўлимдан саватни тортиб олди, бидирлаб кетди:

— Эсинг бутун-да, Ким Сон! Ахир менинг дакан хўрозим ёрдам бермаса, товуғинг ўз кучи билан тухум қила олармиди? Йўқ, албатта. Раҳмат... Мана шунақа қилиб... келиб тур, Ким Сон...

— Хўп, хўп, — деб изимга қайтдим. Бир неча кундан кейин бойнинг сигири бузоқлаганмиш, деб эшитиб қолдим. Шипиллаб чиқдим.

— Сигирингиз туққан эмиш, ростми? — дедим олдига бориб.

— Рост, — деди бой қовоғини солиб, — хўш, нима қилибди?

— Ҳеч нима, — деб оғилхонага қараб юрдим. Онасининг ёнига боғланган бузоқни ечиб тўғри уйга қараб етаклаб кетавердим. Бой эса «Ҳой, Сон Даль! Жинни-пинни бўлгансанми, нега менинг бузоғимни олиб кетаяпсан?!» — деб фарёд сола бошлади.

— Менга қаранг, бой, — дедим, — сизнинг хўрозингиз бўлмаганда бизнинг товуқ тухумламасди-а?

— Албатта.

— Унда, менинг буқачам бўлмаганда сизнинг сигирингиз ҳам туғмасди, — дедим-у, бузоқни уйга олиб кириб кетдим. Бой анграйганича қолаверди...

Камина соқолини селкиллатиб кулди. Насриддин эса илжайиб сўради:

— Кейин нима бўлди, бойдан балога қолмадингми?

— Йўғ-е, — деди Ким Сон Даль, — қайтанга яхши бўлди. Узоқ ердан кичкина бир ҳовли олиб бериб, мени кўчириб қўйди. Ана шунақа гаплар, азизлар... Энди Каминадан ҳам бир нима эшитамизда? — Ким Сон туркман қизиқчисига қаради.

— Бойдан гап очилиб қолди, мен ҳам бир эшонга шогирд тушганимни айтиб берай.

Оғайниларим, Тошҳовузда бир эшон бор эмиш, гапирганда одамларнинг оғзини очиб қўярмиш, ейёрликда шайтонга дарс берармиш, деб қолишди. Хуллас, кимки олдига борса, бели синиб қайтармиш. Менга алам қилди. Қани, ўша эшонни бир кўрайлик-чи, дедим. Эшагимга қийшиқ ўтириб, Тошҳовузга жўнадим.

Эшон очиқ юз билан кутиб олди. Салом-аликдан сўнг:

— Хўш, хизмат, бўтам? — деди башарамга қараб. Мен дарров чўккалаб арз айтдим:

— Тақсир. Сизга ихлос қўйган содиқ бир мухлисингизман. Этагингиздан тутгани келдим. Бир-икки йил юриб, муборак илмингизни ўргансам, дегандим. Иноятингизни дариғ тутмагайсиз...

Эшон хурсанд бўлиб, мени шогирдликка қабул қилди.

Эртасига у бизни саҳар уйғотди. Қарасам, ҳовлида бир тўп бола юрибди. Улар ҳам пирга қўл бергани келишган экан. Эшон ҳаммамизни далага ҳайдаб чиқди. Биз ер чопишимиз, ўт юлишимиз, яна алламбало юмушлар қилишимиз керак экан. Болалар ишга тушиб кетишди. Эшон бўлса, қўлини орқасига қилиб, у ёқдан-бу ёққа юра бошлади. Мен ҳам эшонга тақлидан нари-бери юравердим. Бир вақт у менга ўгирилди.

— Менга қара, бўтам, — деди ўдағайлаб, — сен нега лақиллаб юрибсан? Бизга шогирд тушмоқчи бўлсанг, анави болаларга ўхшаб ер чоп, бошқа ишларни бажар.

— Иложим йўқ, тақсир, — дедим, — мен муридларингизга эмас, сизга шогирд тушмоққа келганман. Ўзлари нима қилсалар, биз ҳам шуни қиламиз.

Эшон аввал мени танимаган экан, дарров фаҳмлаб қолди-ю, жаҳл билан қўлига кетмон олди. Пишиллаб номозгаргача ер чопди.

Эртасига мен яна эшакка қийшиқ ўтириб, овулимга қайтиб кетдим...

Навбат тағин Ким Сон Далга келди. У қандай қилиб қиролга меҳмон бўлганини айтиб берди.

— Бир куни кўчада кетаётсам, Хван деган бойнинг хизматкори йиғлаб турибди.

— Ҳа, Пак, нима гап? — дедим. Пак ерда чил-чил бўлиб ётган чиннига ишора қилди:

— Губернаторимиз қиролга мана бу нарсаларни совға қилган экан. Хўжайин олиб бор, деб менга буюрди. Синдириб қўйдим. Энди ўлдим, Ким Сон, бой теримга сомон тиқади.

— Хафа бўлма, — дедим унга, — бу нарсаларни қиролга ўзим олиб бораман. Сенга ҳам, хўжайинингга ҳам гап тегмайди.

Чинни синиқларини териб, бир латтага тугдим-у саройга қараб кетдим. Дарвозага бориб соқчиларга йўлиқдим. Менинг қиролда зарил ишим бор, тез кирмасам бўлмайди, дедим. Қаёқ-да! Қоч нари, деб соқчилар жеркиб ташлашди. Мен яна ўзимни дарвозага урдим. Соқчининг жаҳли чиқиб итариб юборди. Гуп этиб тушдим. Дарров латтани олдим-у, синиқ буюмларни кўрсатиб, унга дўқ қилдим:

— Мен қиролга губернаторимиздан совға келтиргандим, сен синдирдинг. Энди қиролга ўзинг жавоб берасан!

Соқчининг жон-пони чиқиб кетди.

— Шу дардинг бор экан, аввалроқ айтсанг ўласанми? — деди қалтираб.

Саройга кириб, ҳалиги синиқ чинниларни қиролнинг олдига қўйдим. Соқчини ёмонлаб, узр айтдим. Қирол ҳам лаққа тушди.

— Майли, ўксима, айб соқчида, — деди мени юпатиб. Кейин хизматкорларини чақириб мени қуюқ меҳмон қилди ва мукофот берди.

Кечга яқин ғоз юриш қилиб саройдан чиқиб кетдим.

Саъдулла СИЁЕВ.

НОЛИБ КЕТДИ

Минг одамнинг бешдан бирин
бир автобус олиб кетди,
Бешдан тўрти чиқолмасдан
боз бекатда қолиб кетди.
Қиз боладек нозиккина
келган эди ул автобус,
Шоп мўйлабли акам каби
катта қорин солиб кетди.
Арғамчига боғлагандек
тик турмоқдан оғрир оёқ,
Нафас олиш қийин, чанқаб
юраклар ўт олиб кетди.
Ичкарида шовқин-сурон:
«вой оёғим», «вой биқиним!»,
Эшикчага осилвоган
чолнинг қўли толиб кетди.
Елкасида қоп кўтарган
почвам чарчаб «вой жоним!» дер,
Ошхомини бошга қўйган
холам кўп қийиолиб кетди.
Тушмоқ бўлиб эшик томон
талпинганди битта шўрлик,
Йигитчанинг боши қизнинг
кўксига ишқолиб кетди.
«Анови тушиб қолган «гумбаз»
ҳамёнимни олиб қочди!», —
Деб бақиргач битта кампир
миршаб ҳуштак чалиб кетди.
Бир вагонга лойиқ одам
сиғиб битта автобусга,
То манзилга етгунича
бир-бирига нолиб кетди...

ХЎЖА НАСРИДДИН: Хўш, нима деб нолиб кетди! «Пахтаобод» рўзномасининг ходими Тўхтаси Қурбоновнинг таъкидлашича, улар: «Андижон-Пахтаобод йўлида ҳар куни шу манзара. Гарчи ҳар ярим соатде бир автобус қатнаб турса-да, аҳвол ўнгланмаяпти. Агар мазкур манзиллараро мавжуд темир йўлда кунига икки бор — эрталаб ва кечқурун поезд қатнови йўлга қўйилса, мушкулимиз осонлашарди. Боз устига хўжалик ҳисобига ўтилаётган бир чоғда темирйўлчиларнинг ҳам ҳамёнларига анча-мунча мулла жиринг тушарди. Лекин бу ҳақдаги арзимизга ҳеч ким қулоқ солмаяпти», деб нолишаётганмиш...

Дарҳақиқат, 1956 йилгача Тентаксойдан Андижонгача поезда қатнар эди. Агар шу қатнов қайтадан йўлга қўйилса (аҳоли юк поездларига одам ташишга мўлжалланган вагонлар тиркаб қўйилишига ҳам рози), Пахтаобод, Бозорқўрғон, Ленин ва Андижон районларининг шаҳарга қатнаб ўқийдиган, ишлайдиган, бозор-ўчарга борадиган аҳолиси учун катта қулайлик яратиларди. Бунга Ўрта Осиё темир йўли бошқармаси раҳбарлари нима дейишаркин!

ҚЎЙ НЕГА МУЛЗАМ БЎЛДИ?

Яйловда ўтлаб юриб подадан ажралиб қолган қўй билан эчки тортишиб қолишибди:

— Ҳой, тирранча, ҳали соқолинг чиқмай туриб ўзингдан каттага ҳадеб ақл ўргатаверма, — дебди эчкининг тоқати тоқ бўлиб.

— Э-э-э, эчкивой, — дебди қўй ҳам бўш келмай, — сенинг соқолинг узун бўлгани билан ақлинг калта. Иннайкейин, гўштинг ҳам менинг гўштимчалик мазали эмас!

Эчки оппоқ соқолини селкиллатиб қўйиб жавоб қилибди:

— Бу гапинг нотўғри. Менинг гўштим ҳам сеникидан асло қолишмайди. Акс ҳолда у эчки гўшти деб алоҳида сотиларди. Ё бирор жойда сўйилганимдан кейин гўштимнинг арзон сотилганини кўрганмисан?

Бечора қўй эчкининг бу гапига жавоб тополмай, мулзам бўлиб қолибди.

Дарҳақиқат, ҳозиргача бирор жойда «эчки гўшти сотилади» деган гапни эшитмаганмиз. Аслида бу ҳайвон билан шуғулланадиган махсус хўжаликлар бор. Шунингдек, хонадонларда ҳам у кўплаб боқилади. Аммо эчки гўштини қидирган одам дўконлардан тополмайди. Нега? Сабаб шундаки, эчкига жон қайғуси, қассобга ёғ, дегандаридек, бутун вужуди ҳамён қаппайтириш хаёли билан банд гўшт сотарлар эчки гўштини ҳам тап тортмай қўй гўшти деб пуллайверадилар! Оқибатда қўй гўшти излаган эчки гўштини қўлтиқлаб кетаверади-ю эчки гўшти қидирган уни тополмай доғда юраверади.

Афанди бува, айтинг-чи, ҳамиша пичоғи мой устида бўлган бу қассобларнинг мушукларини «пишт» дейдиган бирор азамат топилармикан?

Улуғбек АБДУСАЛОМОВ,
ТошДУ талабаси.

Хўжа НАСРИДДИН: — Иним Улуғбек! Сиз айтган қассобларнинг мушукларини «пишт» дейиш осон. Бу билан ҳеч кимнинг асакаси кетмайди. Аммо шу баҳона бўлиб мўйлоудорлари эразлаб қолса, жаҳл устида уни ҳам шартта сўйиб, қуён гўшти деб пуллаворишмасмикин! Бундан кўра яхшиси эчки гўштини (у ҳар ҳолда ҳалол) қўй гўшти нархида индамай сотиб олаверинг-у қўй гўшти едим деб суюниб юраверинг. А, лаббай, нима дедингиз!

ҚУВНОҚ ГУРУНГЛАР

ҚУЛАЙ ЖОЙ

Ярим тунда меҳмонхона қўнғироғини боса-боса чарчаган мусофирдан қаердандир пайдо бўлган Теша пиён сўраб қолди:

— Ҳў, оғайни, бу ерда тинчгина ухласа бўларканми?

— Шунақага ўхшайди, биродар. Бир соатдан буён бировни уйғотолмай сарсонман.

ОВОРА БЎЛАСИЗ

— Официант, мени шу ювиндини тановвул қилади, деб ўйлаяпсизми? Қани, директорингизни чақиринг бу ёққа!

— Овора бўласиз, ўртоқ! У киши бунақа таомни асло оғизга олмайдилар.

Муҳаммадали ТЕШАБОЕВ.

ЖОНИВОРЛАР ТИЛГА КИРДИ

ИЛОН: — Худо менга атай оёқ бермаган, бўлмаса...
СИЧҚОН: — Мушук бўлмаганда дунёни олардим.
ИТ: — Содиқ эрсанг, суяк тегаркан.
ШЕР: — Важоҳатинг бўлса, султон бўлиш ҳеч гап эмас.
ЙЎЛБАРС: — Одамларнинг оласи ичида эмиш...
КЎРШАПАЛАК: — Қуёшнинг кўзини кўрмоққа кўзим йўқ.
ТОШБАҚА: — Тангрига шукр, имиллаcам-да қорним оч қолган эмас.
БОЙЎҒЛИ: — Ота-онамнинг руҳи шод бўлсин, дейман.
ҚУЁН: — Нима қилай, юрак шакл ҳолида ҳам яратилар экан.
ТИМСОҲ: — Қуруқликда ҳам, сувда ҳам дунёнинг кайфини суриб қол.
ЭШАК: — Оҳ, кулга ағанашдан ҳам маза нарса борми!
ФИЛ: — Куч-қудрат яхши-ку, аммо бироз озсам, сўнг ақлим бўлганда...
ЧАЁН: — Ўз нишимни ўзимга урганимнинг сабаби: аламим кўп, ўзимдан оламан.
ТУЛКИ: — Думимдан айланай...

АЗИМБОЙ.

ҚИММАТЧИЛИК

Хоҳлаганда қилолмайсан ҳимматлилик.
Қимматчилик қурсин, дўстим, қимматчилик,
Дўст бошингга қарар, душман оёғингга,
Қимматчилик — қарамағин қаёғингга.
Маошингдан орттиролмай каллапўшга,
Армон қийнар: етсам эдим деб топишга.
Бошяланглик бошланганди анча аввал,
Ялангоёқ бўлмоққа ҳам қолдими гал?
Ё тўқ эмас, ё оч эмас... Яланғочлик!
Қайга боқма очофатлик, кўзи очлик.
Наҳот энди изга солиб ҳаётингни,
Ёлчимайсан...
Ёполмайсан уятингни.

Қамбар ОТА.

Келармикан?..

Ҳ. ТОҲИРЖОНОВ олган сурат.

БУГУН: «Народное СЛОВО» саҳифаларида

Расмий хабарлар, Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг навбатдаги биринчи сессиясига бағишланган материаллар йиғмаси, табиий офатга учраган Жигаристон қўрғонининг қайта тикланаётганлиги ҳақида суратли репортаж биринчи саҳифадан ўрин олган.

Самарқандда қурилаётган 16-полиграфия ҳунар-техника билим юрти битай деб қолганида Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг қарори билан у СССР Медицина саноати вазирлигининг «Вакцина» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасига олиб берилганлиги газетанинг 23 январь сонида танқид қилинган эди. Чоп этилган материаллар изидан бориб рўзнома ҳали ҳам бу иш натижаси сансалор бўлиб ётганлигини иккинчи саҳифада ҳикоя қилган.

«Тўрт юз етмиш иккинчининг сўнгги рейси» сарлавҳаси остида 23 март куни Навоийда «АН-24» самолётининг ҳалокатга учраши сабабларини ўрганган ҳукумат комиссиясининг текширувлари якуни, Улуғ Ватан уруши бошланганлигининг 50 йиллигига бағишланган мақолани учинчи саҳифада ўқишингиз мумкин.

Милиция ҳаётига, адабиёт ва санъатга бағишланган мақола ва корреспонденциялар билан тўртинчи саҳифада танишасиз.

Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши раҳбарияти ҳамда Котибияти, хатлар ва фуқароларни қабул қилиш бўлими катта референти М. Р. Абдалбековага отаси

Абдураҳмон ҚУРБОНОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдирадилар.

Рассом хандаси

Сорникаман, йўлга қарайман...

Бола, бола...томдан келинг,
Қўшнимизнинг феъли
ёмон....

А. ОРИПОВ ва Р. ЭГАМБЕРДИЕВ чизган расмлар.

ҲИНД ХАНДАЛАРИ

— Арақ ичасанми!
— Йўқ.
— Қимор ўйнайсанми!
— Йўқ.
— Тамаки чекасанми!
— Йўқ.
— Бирор гўзални лақиллатганмисан!
— Йўқ.
— Лоақал биронта ёмон одатинг бордир, ахир!
— Ҳа, албатта.
— Қандай одат экан у!
— Ғирт ёлғончиман.

* * *

Болакай: Отам айтди, сичқондори керак экан.

Дўкондор: Уйга олиб кетасанми!

Болакай: Албатта-да, сичқонлар бу ерга келишмайди-ку!

* * *

— Жоним, дебди йигит, — агар севгимни рад этсангиз ўлиб қоламан.

Қиз рад жавобини берибди.

Орадан ўн саккиз йил ўтиб, йигит ростдан ҳам ўлиб қолибди.

* * *

Шогирд устозига дебди:

— Уйланмоқчиман, уч-тўрт кунга ижозат берсангиз.

— Қайси аҳмоқ сенга турмушга чиқишга рози бўлди!

— Қизингиз...

* * *

Ҳакам; Эрингизнинг ўлимига нима сабаб бўлди!

Аёл (ҳиқиллаб): — Нафас олишни унутиб қўйибди.

* * *

Ҳакам: Айтинг-чи, хоним, ёшингиз нечада!

Хоним (кулимсираб): ...— Йигирмада... ва яна бир неча ой.

Ҳакам: Неча ой!

Хоним: Икки юз, холос!

АНТИҚА ЭЪЛОНЛАР

НАРХ ОШГАЧ...

ТЕРГОВ

Ишни судьяга оширмаслик учун аввалги келишилганига яна 60 фоиз қўшимча бериладди.

ЖАРРОҲЛИК

Енгил жароҳатларни даволаш, кўричак операцияси учун чўтал икки баробар оширилиб, 300 сўм қилиб белгиланди. Зиёфат бу ҳисобга кирмайди.

ШОФЕР

Икки ҳисса йўлкира, — бири киссага, иккинчиси кассага.

ОМБОРДА

Барча дўкон мудирлари диққатига! Чет эл моли учун тўрт, ўзимизники учун уч баробар «шапка» берилиши шарт.

Шартни бажармаганлар қуруқ қоладилар.

Нуриддин ЯҲЁЕВ.

ЖИРИНГАЛИ АКА

ҲАЖВИЯ

— Омалекин ўзинм жа майдагап, латтачайнар бола экансан-да, ука. Келар-келмасингдан дўқ қиласан, холос: «Нимага ундоқ, нимага бундоқ...»

Олти пачка чойга шунчаликми? Яширганим йўғ-е, нафасингни шамол учирсин. Бор-йўғи омборхонадаги бўш қутиларнинг орқасига ташлаб қўйдим. Хўш, тўқсонбешлик бўлса нима қипти? Жирингали акамлар сўраб қолсалар, уялиб ўтирмай девдим-да. «Жирингали ким?» дейсанми? Эй, билмайсанми? Отинг нима ўзи? Давлат? Давлат бўлсанг ҳам калланг йўқ экан-да.

Жирингали манави: «Жиринг-жиринг» дейди. Ушлайсан. Кўтарасан. У ёғини қулоққа, бу ёғини оғзингга тўғрилайсан. «Алё...» Билдингми, Жирингали ака ким?

Э ука, шу дўконга мудир бўлдиму Жирингали акаларнинг кўпини таниб олдим. Сен бўлсанг «чой, чой» деб ўтирибсан-а. Ишонсанг, уйда бола-чақа билан яшикнинг тагига тўкилганини дамлаб ичамиз. Булар эса Жирингали акаларнинг насибаси. Бир ҳафта ўрнимда туриб берсанг, етардинг қадримга. Юрагим безиллаб туради, қачон тилга кирарганлар Жирингали акалар деб. Ишонсанг, жиринглашидан биламан қайси Жирингали ака мени йўқлаётганини.

Ишонмаяпсан-а? Ҳозир тушунтираман. Манави жонивор десанг бўйнибоғини роса қисиб олган одамнинг товуши монанд бўғиқ «Джиринг-джиринг»лаб қолади. Биламанки, тепароқдаги акаларимиздан. Фақат учинчи қаватдаги Жирингали акалар шунақа жиринглашади.

Кўтараман. «Менман», дейман, сўрайдилар: «Борми?» Жирингали акам нимани назарда тутаётганларини билмасам-да, «Бор!» дейман. «Ҳозир лўччик киради». Тамом. Қандай қисқа, лўнда, доно гаплар, а! Садағанг кетай, камандир! Юбор лўччигингни!

Бир маҳал шитоб, ваҳима билан «жиринг-туринг»лаб қолади-ку матоҳинг. Кўз олдимга панжарали машинаю темир эшиклар келади. Аста ушлаб, дарров кўтараман. Қулоғимга маҳкам босиб, ўрнимдан ғоз тураман. Тартиб яхши-да. Жирингали акамда одамгарчилик бор. Ҳол-аҳвол сўраб, кўнглимни кўтарадилар. «Савдо фронтида аҳвол қалай? Тунука коса етарлими? Обкетишгани йўқми? Ҳа, балли. Э, йўқ, ўзим бир ҳол сўраб қўяй деб... Шунақами? Размери? Жуда соз. Жуфт бўлаверсин, унда. Ҳа, ҳа, боради. Йўқ, ўзининг шимида. Формада борса «приступ» тутиб қолмасин, яна. Хўп, хайр. Айтгандай, тунука коса ҳақида ҳазиллашдим».

Келади. Ўзининг шимида. Қўлтиғига қисиб чиқиб кетаверади.

«Жиринг-жиринг-жиринг....» Ўҳ-у, манависи энди ҳақиқий даҳшат, «Ювош-ювош», деб силаб-сийпалаб кўтараман. Ўёғи қулоққа, буёғи...

«Яна тушди. Групповой. Олти имзо. Иккитаси ветеран, учтаси маллим, битта мать гирой. Тинчитиш қийин. Кетдингиз, тақсир!»

Кўпчилик билан ҳазиллашиб бўладими, ука? Халқ деб қўйибди уни. Бир муштдан урса ўлдиради, бир бурдадан берса тўйдиради.

Тутила-тутила: «У куни анёқдан анави орқали анақа қилиб қўйдим. Ташлаб ўтайми?» дейман.

«Бўпти, ҳушёр бўлинг, боришади!» Вой қадамларига ҳасанот, келишсин-да, келишсин. Халққа хизмат қилайлик, деб юрибмиз бу дунёда.

Келишади. Олишади. Тинчитишади. Ана шунақа гаплар, укам Давлатжон. Бунақа Жирингали акалар ҳафтада, ойда йўқлаб тургандан кейин биз ҳам тирикчилик учун... Ахир, нуқул жиринглаткизиб юраверсам бола-чақани ким боқади? Шунинг учун бир сафарча кечир, ука. Дўқ қилиш ўрнига менга тутинган Жирингали ука бўл. Қачон жиринглатсанг, биз тайёр. Қизил кинижканг бўлсаям ўзинг оддий ишчи экансан. Жиринглатиб турсанг, кам бўлмайсан.

«Жиринг-жиринг-жиринг!» Ие, янгисими? Ҳов, ука, чойни сумкага сола кет, биринчи овинг...

Э-э, эсинг йўқ экан-у...

Зоҳиджон НЕЪМАТОВ.

Бош муҳаррир: Аҳмаджон МУХТОРОВ.

Таҳрир ҳайъати: Анвар ЖЎРАБОЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Абдували ИМОМАЛИЕВ, Йўлдош ИСМОИЛОВ, Тоҳир МИРҲОДИЕВ, Турғун НАЗАРОВ (масъул котиб), Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ, Абдукарим РАҲИМВЕРДИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Азим СУЮН, Тоиба ТЎЛАГАНОВА, Муҳтарама УЛУҒОВА, Сайди УМИРОВ, Норбобо ШАКАРОВ, Муҳаммад Содиқ Муҳаммад ЮСУФ, Ориф ЮНУС.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй.

Босишга топшириш вақти 21.00
Босишга топширилди 01.40.

Индекс: 64608. 5587-буюртма.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12